

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Any IX. — Núm. 421 • Barcelona, 27 de maig del 1937 • Redacció i Administració: Diputació, 290. Telèfon 11628 • Preu: 30 cèntims

Finestra oberta

UNITAT D'ACCIO

Els moments actuals exigeixen, imperiosament, una estreta unió de totes les forces antifeixistes. A la reraguarda catalana hem malverat d'una manera llastimosa deu mesos. Tots els esforços realitzats pels homes de bona voluntat, pels veritables antifeixistes — la majoria del país —, han topat amb els elements emboscats de la cinquena columna, amb els agents provocadors i amb els incontrolables, que, fent un joc interessat, cercaven la desunió i dificultaven que la reraguarda donés tot el rendiment que calia i desitjava la quasi totalitat del poble català; els imponderables sorgien arreu per impedir l'eficiència de la nostra actuació.

La revolta contrarevolucionària de primers d'aquest més n'és una prova eloqüent. Però també és l'avís decidit que tot el desori, totes les iniciatives particulars, tota la manca d'eficàcia del nostre actuar s'ha d'acabar d'un cop. Cal que la llei es compleixi inexorablement i que el Govern tingui tota l'autoritat que li ha donat el poble i que ha de tenir en aquests moments difícils. Els incontrolables i els traïdors han d'ésser tractats com el que són i se'ls ha d'aplicar tot el rigor de la justícia al servei de la guerra i de la revolució.

La U. G. T. acaba de proposar a la C. N. T. unes bases mínimes per a l'establiment de la unitat d'acció d'ambdues sindicals. La proposta és el primer pas perquè la coordinació ferma d'esforços es realitzi. Quan la C. N. T. ho accepti la unitat serà un fet i la nostra reraguarda un exemple.

Aquestes bases contenen els següents extrems: A) Intensificació, fins al màxim rendiment, de la producció de guerra; B) Esforç comú per a ajudar el Govern a adaptar les indústries a les necessitats de la guerra; C) Establiment d'un sistema de salaris que permeti el màxim rendiment, ja que la igualtatisme de sous respon a un principi petit-burgès; D) Assegurar el compliment dels deures de ciutadania de tots els sindicats; E) Reorganitzar la Comissió d'Indústries de Guerra; F) Respecte absolut al decret de Collectivitzacions promulgat pel Govern; G) Desarmament de la reraguarda; H) Municipalització immediata dels estalges, els espectacles públics i el transport urbà; I) Lluita activa contra els especuladors.

Per a la realització d'aquest programa cal: A) Llibertat de sindicació i de treball; B) Depuració de les organitzacions sindicals; C) Disciplina sindical; D) L'acatament a les disposicions del Govern de la Generalitat.

La necessitat de guanyar la guerra i de guanyar-la molt aviat ens posa en evidència l'encert i la justesa de la proposta de la U. G. T., que ningú no pot trobar inoportuna.

No dubtem que aquesta primera pedra col·locada en l'edifici de la nostra reraguarda de guerra permetrà que la construcció sigui una realitat immediata. Però és indispensable també que la unitat d'acció sigui feta sobre les bases del desinterès sindical i de la més absoluta bona fe per ambdues bandes; altrament, l'edifici estaria mancat de solidesa.

MIRADOR

Dibuix de Sacha

SACHA

OPINIONS I DEBATS

DOSSIER DE L'EIX ROMA-BERLIN

Il·lusions franceses

«...Quelcom d'antinatural...»

Del «Journal des Debats», signat per Pierre Berms:

«...Hi ha gent que es pregunta què hi guanya Alemanya en aquesta combinació: obté, sobretot, una cosa enorme, l'ajut d'Itàlia per a la constitució del Mitteleuropa. En tot cas, però, és clar que Àustria queda abandonada al domini d'Alemanya. El perill al qual Itàlia s'exposa permetent que Alemanya s'estableixi a les seves fronteres és tan evident, que la seva actitud sembla fins i tot sorprendent. No hem d'oblidar, però, que l'endemà mateix de la gran guerra, Itàlia es mostrà ja disposada a admetre la tesi pangermanista. En el moment de la crisi de la Conferència de la Pau, el mes de març del 1919, la premsa italiana féu una campanya en aquest sentit: «L'imperialisme francès — escrivia l'«Italia del Popolo», pretén negar a Àustria alemanya el dret sacrosant d'unir-se a la República alemanya». I el «Corriere della Sera» reclamava la unió d'Àustria al Reich, sense la qual unió, deia, «els interessos més substancials d'Itàlia es trobarien irremediablement compromesos».

» Periòdicament s'insisteix a un acostament italo-alemany: una espècie de moviment de bàscula caracteritza la política italiana. Sense cap dubte, una política francesa més intel·ligent hauria pogut, potser, prevenir aquest retorn a la diplomàcia de Crispi. Malauradament tenim a Roma M. Barrère; fet inaudit, i es pot dir que no hi tenim ningú. No obstant, s'ha de considerar, per altra part, que hi ha ací un fenomen que, als ulls de qualsevol que conegui la història diplomàtica d'Itàlia, no té res d'extraordinari. Però, com que de totes maneres hi ha quelcom d'antinatural en la col·laboració italo-alemanya, quan es troba empena massa lluny, acaba generalment malament. A l'hora actual Alemanya i Itàlia, que a despit de les aparences, en els fons desconfien l'una de l'altra, miren de treure el millor partit possible de les circumstàncies, cada una pel seu costat. L'una i l'altra es reserven probablement la possibilitat de fer filigranes eventuals. Alemanya, per exemple, potser no ha abandonat totalment l'esperança de tornar-se a posar en contacte algun dia amb Anglaterra, conforme a les idees desenvolupades per Hitler en el «Mein Kampf» i tan mal executades per von Ribbentrop, l'home de l'acostament amb la Gran Bretanya (el general Goering és l'encarregat de l'entesa amb Itàlia).

» Sigui el que sigui, cal tenir en compte les coses tal com són. L'acord italo-alemany és una realitat; el que no és cert és que sigui una realitat durable...»

«Els comunicats no són suficients...»

«Le Progrès», de Lió, insereix de París, el dia 7 de maig, la nota següent:

«La premsa alemanya, tot i celebrant els resultats de les converses von Neurath-Mussolini, s'absté de donar precisions pel que respecta a elles. És d'aquesta manera que el diari més directament inspirat pel general Goering, el «National Zeitung», s'accontenta d'enumerar els temes que han estat discutits i que no hi ha necessitat de repetir. Les principals observacions fetes per aquest diari és que l'acord italo-alemany és de caràcter permanent i que altres conciliabuls seguiran els que acaben de tenir lloc. Això és una al·lusió al viatge del mariscal von Blomberg. Aquesta visita del ministre de la Guerra

alemanya a Roma no deixa de cridar l'atenció, ja que el mariscal no anirà pas a Itàlia per tractar dels problemes diplomàtics ni per considerar problemes econòmics. Es tractaria, doncs, de preparar el camí a converses d'Estats Majors? Se'n ha afirmat, però, i amb certa insistència, que una aliança militar és completament fora de consideració. Falta saber fins a quin punt pot estar conforme amb la realitat aquest desmentiment. De moment, la premsa alemanya insisteix sobre la crida que el comunicat d'ahir adreça a les potències per obtenir llur col·laboració sobre els plans polític i econòmic. Que aquest: nota sigui d'una moderació calculada i sembli preparar «pourparlers» útils, no ho discutirem. No obstant, s'imposen dues consideracions: L'una és que no és pas la primera vegada que el Duce i el Führer fan ús d'aquest llenguatge i que no han acomplert un gest que el confirmés; l'altra és que la mateixa invitació ha estat formulada per Londres i per París, sense que hagi estat acceptada pràcticament. Els Governos de

Berlín i Roma — potser en presència de les actituds adoptades a Washington i del redreçament britànic — estarien avui disposats a portar a terme algun pas? És cert que la qüestió del futur Locarno domina la política i que donant-li una solució es podria pacificar Europa. Però, fins ací ni Alemanya ni Itàlia no s'han orientat cap a un sistema de reglament que organitzés la seguretat. I, si l'un i l'altre d'aquests dos països resten fidels a la tesi dels pactes bilaterals que s'oposa a la dels pactes col·lectius, el compàs d'espera veritat, el que resultaria d'un conveni negociat dintre la sinceritat, es veu cada vegada més allunyat.

» Sembla, per altra part, que els Governos de Berlín i Roma retornen al pla del «Pacte a Quatre», que fou ja amplament criticat quan es conclougué i que toparia avui amb resistències encara més vives. No es podria deixar de fer cas de les protestes dels Estats secundaris, amenaçats per la creació d'un directori europeu, ni excloure la URSS d'un acord general. Es per això que si el Reich i Itàlia volen lleialment servir la causa de la pau col·laborant amb les altres cancelleries, agafaran

Les declaracions de von Neurath a «Stefani»

«Popolo d'Itàlia», nota Stefani del 6 de maig:

«El ministre dels afers estrangers del Reich, baró von Neurath, ha fet a l'agència Stefani les declaracions següents:

«Al mateix temps que amic i admirador de la Itàlia feixista, he estat molt satisfet de venir novament a la capital del feixisme a la qual em lliguen tants records i tantes amistats personals. L'acollença de què he estat objecte a la Roma imperial ha passat de molt el que jo esperava, i aprofito aquesta ocasió per a expressar mitjançant l'agència Stefani a la premsa italiana, al poble italià i a tots els que dirigeixen els seus destins, el meu més sincer agraïment per la manera com tothom ha volgut una vegada més honorar el Führer-canceller, l'Alemanya nacional-socialista, i a mi mateix. En l'atmosfera d'amical simpatia que m'ha voltat, durant

un altre camí. S'esperen, a més, d'aquests països, proposicions concretes, ja que els comunicats no són suficients.»

el temps que he estat a Roma, he pogut fer-me càrrec personalment de quina manera la gran comprensió mútua que anima els nostres pobles ja ha esdevingut una realitat que representa la millor premissa per a la col·laboració política entre els nostres dos governs, en la lluita contra l'anarquia i el bolxevisme que amenacen Europa. Estic convençut que aquesta realitat és deguda en gran part, al periodisme italià que, amb els seus dons innats, porta a terme d'una manera exemplar la seva alta tasca de mediació entre els pobles. En un moment en què la nova ona de difamació es desencadena sobre Alemanya i sobre

Von Neurath

Itàlia, no dubto ni un sol moment a declarar que seria una gran cosa per a tota Europa que l'arma de la calúmia fos enterrada i que la premsa internacional es decidís a considerar que la seva tasca principal és de treballar per l'acostament dels pobles. Expressant aquesta opinió, sé trobar-me en perfecte acord amb els homes tan altament conscients de llurs responsabilitats, com són Mussolini i Hitler, i sé igualment que altres governs han reconegut com és d'indispensable una desintoxicació de l'atmosfera internacional pel bé d'Europa, i que consideren aquesta desintoxicació com una de les premisses més importants per a la veritable pau, pau que Europa espera des de fa vint anys. No puc, doncs, fer altra cosa que associar-me a la crida llançada per la premsa italiana contra el desencadenament d'una nova campanya enganyadora contra Itàlia i contra Alemanya i felicitar-me per l'esperit molt elevat en el qual s'inspira, enmig de les greus crisis morals de la nostra època, en el compliment quotidià de la seva missió. Felicitó també sincerament la premsa dels nostres dos països, ja que aquesta està cridada a demostrar i a desenvolupar efectivament, una completa identitat de punts de vista feliçment confirmada de nou en les meves entrevistes amb el cap del Govern i el seu ministre d'Afers Estrangers, comte Ciano, i orientada vers una constant col·laboració política a l'entorn de l'eix Roma-Berlín. I això, no solament per a l'interès dels nostres dos països, sinó igualment per al de tot Europa.»

El discurs de Kamil Krofta

(FRAGMENTS MES IMPORTANTS)

En el moment que el ministre d'Afers Estrangers d'Àustria, Guido Schmidt, procedent de Londres, on havia conversat amb Eden, arribava a París per entrevistar-se amb Delbos, en el moment que Ciano es traslladava també a Budapest, a l'efecte de reforçar l'eix Roma-Berlín i influenciar els dirigents hongaresos per a impedir un possible acostament txeco-hongarès (en realitat amb la Petita Entesa), el ministre d'Afers Estrangers de Txecoslovàquia, Kamil Krofta, pronuncià el seu interessantíssim discurs del qual donem, a continuació, els fragments més importants, pel que respecta als diversos països:

ESPANYA

«Sincerament, som també de l'opinió donada per Mr. Eden el dia 12 d'abril a Liverpool, quan demanà enèrgicament una vegada més que Espanya i els espanyols fossin deixats lliures de decidir per ells mateixos llur destí i escollir llur govern.»

ETIOPIA

«En el que fa referència a Etiòpia, si com alguns ho esperen, la delegació abissínia no fos admesa a les reunions de la pròxima sessió extraordinària de la Societat de Nacions, el retorn d'Itàlia a Ginebra es trobaria facilitat en gran manera. Aquest retorn, però, no es pot donar com a cosa feta mentre la Societat de Nacions no haurà adoptat una solució que permetrà als seus membres reconèixer el nou imperi.»

ELS PAÏSOS DANUBIANS

«En assenyalar la importància de l'eix Roma-Berlín, es fa néixer la idea que aquesta col·laboració té un fi ofensiu i d'això se'n dedueix, amb raó o sense, la creació d'un nou bloc d'Estats a l'entorn d'aquest eix.

» Els projectes de constitució d'aquest bloc no reposen, generalment, sobre cap base sòlida. Els blocs duradors no es creen pas segons les simpaties temporeres i que sovint canvien o segons els interessos passatgers, sinó, al contrari, segons els interessos i les necessitats permanents.»

BELGICA I «LOCARNO»

«El canvi de la situació internacional de Bèlgica prové d'una evolució pròpia a la mateixa Bèlgica. La nostra opinió, en general, l'ha compresa molt bé.

» L'aclariment de la qüestió belga suprimeix un gran obstacle a la creació del nou Locarno. Aquest apaivagament, però, no pot limitar-se a una part d'Europa. Les noves garanties de seguretat s'estendrien, naturalment, sota una o altra forma, no solament als Estats membres de l'antic Locarno, sinó també als Estats situats més a l'est, principalment a Polònia i a l'Europa central. Això ha vingut comprenent-se cada vegada millor a l'Europa occidental, sobretot a Anglaterra, la qual cosa, naturalment, interessa directament a Txecoslovàquia.»

LA U. R. S. S.

Pel que fa referència a les relacions amb la U. R. S. S., el ministre Krofta, va declarar: «Distingim amb cura l'Estat rus del comunisme, el règim de l'Estat. Ens adonem, avui, que fins i tot els adversaris més declarats del comunisme no s'absteneu pas d'entretindre relacions amb Moscou ni tampoc d'excloure la U. R. S. S. d'un futur arranjamant a Europa. La insuficiència actual sobre el mercat de determinades matèries primes, recorda al món l'existència de les riqueses russes, i l'evolució interior de la U. R. S. S. no pot fer altra cosa que facilitar, com ho esperem, un nou apropament amb Europa. Es per aquesta raó que no crec necessari parlar novament avui de la por del bolxevisme que, de tant en tant, es manifesta a un o altre lloc del món.»

LA PETITA ENTESA

«L'acord italo-iugoslau ofereix la possibilitat d'un millorament de les relacions d'Itàlia amb els dos altres Estats de la Petita Entesa, millorament al qual, fins ací la tensió italo-iugoslava oposava precisament un obstacle. Es per això que Txecoslovàquia i Romania poden felicitar-se cordialment de l'aclariment sobrevingut com a conseqüència dels acords del 25 de març. Resulta, doncs, que seria una equivocació veure en els acords italo-iugoslavs un afebliment, per petit que sigui, de la Petita Entesa.»

HONGRIA

«Hongria continua evolucionant cap a una millor comprensió de la independència econòmica dels Estats de l'Europa central i de la possibilitat, fins i tot de la necessitat, d'una més estreta cooperació. En tot cas, nosaltres continuem estant determinats a prosseguir els nostres esforços amb miras a arribar a què els nostres conciutadans hongaresos, no tenint cap raó seriosa de plànyer-se de llur situació al si de l'Estat txecoslovac, s'acostin més sincerament a aquest. Txecoslovàquia ha comptat sempre sobre la participació d'Hongria per al futur apropament econòmic a l'Europa central.

» No seria, doncs, avantatjós per a les nostres relacions amb Hongria, que aquesta es decidís a denunciar unilateralment les clàusules militars del tractat de Pau de Trianon, per arribar així a la igualtat de drets. Es pot esperar que avui Hongria preferirà resoldre aquest problema per la via dels acords amb els Estats interessats, acords als quals els Estats de la Petita Entesa s'han declarat, més d'una vegada, sincerament disposats.»

EL REICH

«Diferents declaracions dels dirigents de l'Alemanya actual ens permeten afirmar que la política alemanya no és «en principi» antitxecoslovaca. Per la nostra part, refusen categòricament les acusacions dels que ens culpen de portar a cap una política en el fons antialemanya. Puc assegurar, al contrari, que els partits txecoslovacs de la coalició governamental, sense cap excepció, desitgen sincerament una entesa amical amb Alemanya i que hi veuen una de les condicions fonamentals de la pau a l'Europa central.

» Els intercanvis de mercaderies amb Alemanya han arribat, en els dos sentits, i en el transcurs del primer trimestre d'aquest any, al nivell més elevat que s'hagi registrat des de ja fa cinc anys.»

CONTRA ELS RUMORS FALSOS

«Ens és difícil creure els rumors segons els quals determinats medis italians veuen en l'acord italo-iugoslau un mitjà d'esquerda de la Petita Entesa i d'aïllament de Txecoslovàquia més aviat que un pont entre Itàlia i la Petita Entesa. No podem creure sincerament que Itàlia porti a cap, seriosament, projectes hostils a Txecoslovàquia, i la realització dels quals no concordaria, segurament, amb els seus interessos vitals. Ni els rumors que han circulat fins ara per part d'Itàlia ni determinades declaracions inamicals dirigides contra el nostre Estat, no ens alarmen ni ens faran desviar de l'actitud que hem pres d'un bon principi envers Itàlia.

» No oblidarem mai la col·laboració d'aquell país durant la guerra ni tampoc l'ajut que d'ell hem rebut quan la nostra gran lluita per la independència.»

POLONIA

«No ens cansarem mai de pensar que Polònia acabarà per preferir els grans interessos permanents que ens són comuns a les diferències passatgeres, provocades i mantingudes artificialment.»

Recordeu
que el dia 30
de juny acaba
el termini per
a la presenta-
ció d'obres
per al
Concurs de Novel·les de
MIRADOR

MIRANT A FORA

Malgrat la Gestapo, a Alemanya existeix una forta oposició

La joventut socialista alemanya viu, des de fa quatre anys, en la illegalitat. Totes les seves conquestes i institucions han estat destruïdes o desnaturalitzades, i qualsevol temptativa d'agrupació és castigada amb penes severíssimes. Per a la joventut alemanya només hi ha una organització legal: la Joventut hitleriana. Constitueix aquesta una anella important en la cadena de les organitzacions obligatòries del poble alemany. Bona part de la joventut ha hagut d'adherir-s'hi, tement per la seva existència i per la seva formació professional, i es troba inclosa en el nombre gegantí, donat per les estadístiques referents a l'efectiu de la Joventut hitleriana, si bé la seva veritable fe no té res de comuna amb els fins militars i nacionalistes d'aquesta joventut.

El record de la potència que tenia el moviment de la joventut socialista abans de Hitler és tan viu en la major part de la joventut obrera que, malgrat els perills, subsisteix la voluntat de participar en la lluita per una Alemanya socialista lliure. Els antics membres i funcionaris de la S. A. J. (Joventut obrera socialista), de la Joventut sindical i dels grups de les joventuts esportives obreres, romanen fidels a un ideal socialista, i durant aquests quatre anys de dictadura hitleriana no han deixat de combatre per aquest ideal, trobant-se en les files de la social-democràcia, declarada illegal.

L'opinió pública estrangera no sap res de la seva activitat, voltada de perills i que imposa més d'un sacrifici; no sap que diàriament els joves risquen llur llibertat i llur vida. La «Gestapo» posseeix en efecte un sistema de vigilància i espionatge molt refinat, de manera que tota publicitat relativa a l'estat i a l'activitat de la social-democràcia illegal, comporta un greu risc per als millors lluitadors, que pugnen per un règim de llibertat i socialisme a Alemanya.

Una cuirassa gairebé impenetrable de silenci es forma sobre el moviment illegal alemany, i les notícies sobre la seva vida i la seva lluita, rares vegades arriben a coneixement del públic. Aquestes notícies es refereixen, gairebé exclusivament, a judicis entaulats contra els «illegals» que paguen llur fidelitat i valentia amb molts anys de presó. Però, àdhuc en aquest aspecte, el món només sap una petita part de la realitat, car la justícia hitleriana tem la llum i prefeix la clandestinitat. Els debats són secrets «per referir-se a la seguretat de l'Estat» i àdhuc algunes vegades els parents més propers dels acusats ni són informats de la data del procés. La mateixa sentència es pronuncia a porta tancada, i la premsa rep ordres molt rigoroses de no publicar més notícies sobre els processos que les autoritzades expressament per les autoritats.

Aquest temor de la dictadura a la claredat i a l'opinió pública és comprensible, puix que les penes que s'imposen als que lluiten per la llibertat són espantoses. La lluita per la democràcia a Alemanya és difícil i perillosa. No té parió.

El nombre d'elements que passen del moviment de la joventut socialista al de la illegal, és gran; però és encara major el nombre dels membres de la S. A. J. que han estat víctimes del terror hitleria. Estem mancats d'una llista com-

pleta d'aquestes víctimes; ningú no coneix el nombre exacte dels processos i dels acusats, ni de les penes imposades aquests darrers quatre anys. Alguns exemples isolats donaran, no obstant, una idea aproximada d'aquest capítol de l'heroica lluita socialista.

Fa aproximadament un any, l'antic membre de la Federació de la joventut socialista dels territoris alemanys de Txecoslovàquia, camarada Konrad Gersch, fou condemnat pel Tribunal del Poble a

deu anys de presó correccional, per la seva activitat illegal en pro de la social-democràcia a Alemanya.

El març del 1936, tingué lloc a Hamburg un procés contra uns joves social-demòcrates. Entre els acusats figuraven, principalment, antics responsables i membres de la S. A. J., del districte de Goldbech de Hamburg. El camarada Hans Gottschalk, de 25 anys, membre de la S. A. J., fou condemnat a quatre anys de presó correccional; Richard Lehms, antic responsable de la S. A. J., a quatre anys; Heinz Gärtner, de 19 anys, membre de la S. A. J., a sis mesos de presó; Baumgartl, de 19 anys, igualment a sis mesos de presó.

El Tribunal del Poble de Berlín, després de quatre dies de discussió, pronuncia el 28 de juliol del 1936 sentència contra tres social-demòcrates de Brademburg i Silèsia, acusats d'activitat illegal. El principal acusat, Fritz Schmidt, fou condemnat a sis anys de presó correccional. Fins poc abans de la pujada de Hitler al poder, Fritz Schmidt era un dels dirigents més actius de la S. A. J. als districtes de Bielefeld i Brandemburg. Fritz Schmidt aprofità el dret de parlar davant el tribunal per a pronunciar un valent discurs de prop de tres hores. Declarà, entre altres coses, que havia obrat per convicció i si el tribunal creia un deure imposar-li una pena correccional, no havia de limitar-se a condemnar-lo a la pèrdua dels drets polítics ni fer-lo vigilar per la policia.

Hem esmentat alguns noms. La manera de comportar-se davant del tribunal, romanent fidels a llur fe i a llur activitat política, és un exponent de l'esperit amb què la joventut socialista alemanya combat per la llibertat i pel dret. Aquests casos concrets demostren millor que llargs articles que la idea socialista no ha mort en la joventut generació alemanya. Els millors joves d'aquesta generació accepten voluntàriament els majors sacrificis, amb la certesa que la lluita contra la dictadura hitleriana ha d'acabar i acabarà amb la victòria de les nostres idees.

Espitllera Solidaritat israelita

El prestigiós sefardita de París, M. Maurice Jahiel, al seu pas per València, pronuncià un interessant discurs dirigit als seus germans de raça, en el qual va dir:

Els ciutadans d'aquest país s'estranyan, sens dubte, de saber que tenen escampats per tot el món, amics sincers que defensen llur llibertat sobre el sòl espanyol. Aquests amics som nosaltres, els israelites sefardites.

De fet, qui som nosaltres? Descendents d'aquells israelites expulsats d'Espanya en temps de Torquemada, que vivim en diverses nacions on hem creat nombroses amistats, gràcies a la nostra honradesa i lleialtat envers els països que ens han acollit.

Naturalment, els països feixistes no són del nostre grat; comprendreu fàcilment les raons. Tal vegada el nazisme alemany no ha demostrat tot el que un règim abjecte és capaç d'infligir als meus desgraciats coreligionaris? Seria inútil desenvolupar més amplemment els nostres sentiments i els que ens coneixen saben fins a quin punt col·laborem activament en els progressos de les qüestions socials que apassionen els veritables demòcrates.

Malgrat el nostre llarg sojorn en els diferents països del món, hem conservat, per atavisme o per qualsevol altra raó, els costums i la llengua del nostre país d'origen: Espanya.

Sabeu vosaltres que des de fa gairebé cinc segles, parlem en el si de la família la llengua de Cervantes? Les nostres mares ens han bressolat al so de les vostres cançons, i portem en nosaltres indiscutibles sentiments, molt sòlids, d'amor envers la nostra antiga pàtria.

Si estimem l'Espanya republicana i el crim que contra ella es comet ens enriqueix tant com a vosaltres.

Desitgem que, gràcies a la unió de tots els partits del Front Popular d'aquest país, la victòria coroni els vostres esforços. El feixisme serà vençut perquè ho ha d'ésser, perquè tota consciència humana ho desitja amb nosaltres, perquè el nostre país és el gresol del qual sortiran les fórmules noves per a una societat millor i més feliç!

Aviat tot el poble d'Espanya cantarà victòria.

Amb la unió de totes les forces republicanes, Espanya figurarà entre les nacions laborioses i actives. En aquest cas, quins millors col·laboradors podeu trobar que els israelites sefardites que estan disposats a oferir a llur estimada Espanya el millor de llurs activitats?

De portes enfora difondran els vostres ideals, faran conèixer el veritable panorama de l'Espanya republicana, s'interessaran pels vostres productes, col·laboraran, finalment, a la prosperitat i a la felicitat del país de llurs avantpassats.

Cantaran novament amb el poeta;

Espanya, la pàtria mia,
pàtria mia eres, Espanya.
Tu eres pàtria de mi madre.
De mi padre tu eres pàtria.
La pàtria de mis amores,
y la pàtria de mi raza,
tu eres vida de mi vida
y eres alma de mi alma.

Espanya i França estan cridades a exercir un paper primordial en la vida futura de les democràcies.

El feixisme toca al seu fi. Aviat els pobles s'hauran desfet d'aquest flagell. La majoria dels israelites sefardites lluiten amb aquest fi, al mateix temps que vosaltres.

Israelites sefardites que m'escolteu: Espanya us crida! Republicans espanyols: els israelites sefardites us estimen.

Exposició de "La Revolució espanyola" a la U. R. S. S.

Per G. FRIEDRIC

En el Museu de la Revolució de Moscou, que estatja a les seves sales documents preciosos i interessants, trofeus i altres materials de la història de la gran revolució proletària a Rússia, existeix des de fa alguns mesos una exposició especial: «La revolució a Espanya».

En ella es dona un resum dels orígens de la rebel·lió feixista; hi ha en aquesta exposició documents sobre la intervenció dels països feixistes; s'hi mostra amb quin heroisme el poble espanyol lluita contra el feixisme; s'hi troben proves de la solidaritat íntima entre el poble espanyol i la Unió Soviètica, i altres moltes coses. Els marins espanyols que han arribat a Odessa han donat a l'exposició una maqueta del vapor «Komsomol», enfonsat pels pirates feixistes i per a la reconstrucció del qual es fan actualment col·lectes a Espanya. Es veuen en l'exposició banderes de la brigada internacional, la roba roja de les quals porta els senyals dels durs combats; bombes amb marca de fàbrica alemanya, mostren clarament la farsa de la política de «no intervenció». «Pasionaria», parlant als combatents que marxen cap al front; els progressos del Partit Comunista espanyol; un gran mapa mostrant l'estat actual de la lluita, etc. És difícil d'enumerar tot el que es veu en aquesta Exposició. És més que una exposició; dona una imatge plàstica dels esdeveniments a Espanya.

Es té per costum veure els museus i les exposicions de la U. R. S. S. plens de visitants. Però cap exposició no ha estat encara tan visitada com l'exposició «La revolució a Espanya». Els treballadors soviètics segueixen en ella febrament els esdeveniments d'Espanya acudeixen a l'Exposició per estudiar Espanya i la seva lluita, per aprofundir llur amor pels combatents heroics d'Espanya.

EL QUE LES MASSES PENSEN DE L'EXPOSICIO

Des del primer dia, l'exposició ha estat objecte d'un continu pelegrinatge de masses; diàriament hi ha hagut milers de visitants. Entre aquests, obrers, savis, artistes, soldats de l'Exèrcit Roig, koljosians, estudiants, veterans de la revolució, joves pioners i escolars. A ella arriben homes procedents de les més diferents regions de la U. R. S. S.; de Leningrad, de Rostov del Don, de Kiev, de Novosibirsk, de Petropavlovsk del Kamtxatka, de Naltxik, de Khabardino-Balkiria, de Stalingrad, de Minsk, de Narym, de Tàtxkent, de Tomsk, de la conca del Donietz i de molts altres indrets. L'exposició ha estat visitada per grups d'obrers així com per especialistes estrangers que treballen a la Unió Soviètica: americans, escandinaus, alemanys, anglesos, italians, grecs i búlgars. Els visitants de les grans fàbriques de Moscou, tals com la fàbrica d'automòbils Stalin, la d'engranatges Kaganovitz, la fàbrica Menjinski, han acudit a visitar l'exposició en grups organitzats.

Els visitants estudien amb atenció i emoció els documents de la revolució.

Una obrera de la fàbrica «L'Orient Roig» escriu: «Jo he examinat la sala almenys tres vegades per tal de poder estudiar millor cada document, cada peça exposada. Jo voldria estar sempre allí, puix que tot el que hi ha ens és tan íntim, tan volgut...».

Moltes declaracions procedeixen dels pedagogs. Un professor de Petropavlovsk, la llunyana ciutat del Kamtxatka, escriu: «Llàgrimes d'alegria i d'orgull per un tal poble, ens vénen als ulls. Hauriem volgut anar allí a ajudar a batre els bandolers, ajudar els treballadors d'Espanya a crear una vida lliure. Per damunt dels països, de les mars, de les muntanyes i de les fronteres, nosaltres cridem: «Visca el poble espanyol!».

Hi ha en l'exposició més de 70 cartells espanyols originals. Volten les sales com un panorama bigarrat. Entre ells, els cartells del Partit Comunista, del Cinquè Regiment, del Partit Socialista Unificat de Catalunya, etc. Aquests cartells criden l'atenció de tots els espectadors. Un estudiant escriu: «Jo no conec l'idioma espanyol, però, no obstant, comprenc el llenguatge dels cartells. És el llenguatge de la revolució. Es voldria cridar amb el poble d'Espanya: «No passaran!».

L'exposició constitueix un preciós recurs per als propagandistes. Més de 500 propagandistes han visitat fins ara col·lectivament l'exposició. Un estudiant escriu: «He trobat en l'exposició tot allò que necessitava per al meu treball de propaganda. L'exposició m'ha ajudat a comprendre millor els esdeveniments revolucionaris d'Espanya».

Amb l'exemple d'Espanya, l'exposició mostra clarament les ignomínies del feixisme, l'enemic més ferotge dels treballadors de tot el món. Els visitants es fan una idea de la barbàrie i del terror feixista que els trotsquistes, agents i aliats del feixisme, voldrien instaurar a la U. R. S. S. Un soldat de l'Exèrcit Roig, escriu aquesta promesa en el llibre de visitants: «Estic fermament convençut que el poble espanyol triomfarà. Però, soldat de l'Exèrcit Roig, prometo ésser un combatent infatigable per la causa del socialisme, per la causa de Lenin i Stalin».

«A TOTS ELS PARTICIPANTS DEL FRONT POPULAR DE L'HEROIC POBLE D'ESPANYA»

Així és com comença la carta que el personal del Museu de la Revolució de Moscou dirigeix a l'heroic poble d'Espanya, amb motiu de l'aniversari de la victòria del Front Popular. I en aquesta carta es diu:

«El personal del museu de la Revolució de la U. R. S. S. que treballa en l'exposició «La revolució a Espanya», desitja fer-vos conèixer els resultats del treball assolits per aquesta exposició.

«En dos mesos, han visitat l'exposició 50.000 persones. Entre els visitants, hi havia no solament representants de la nostra extensa Unió Soviètica, sinó també dels pobles dels altres països, dels països de l'esclavitud i de l'opressió capitalista.

«El material de l'exposició mostra quin potent mitjà de manifestació de l'amor profund per l'heroic poble espanyol constitueix l'exposició, com són impressionats els visitants, quin immens interès provoca.

L'exposició dona un resum del moviment revolucionari a Espanya des de la caiguda de Primo de Rivera, fins a la lluita heroica d'avui.

«L'odi al feixisme brilla als ulls dels visitants, des dels infants fins els vells, quan veuen els materials que mostren l'exploració dels treballadors i la venjança bestial dels rebels sobre el poble espanyol.

«Quines rialles, quina indignació provoca la vista del paper moneda alemany, amb el qual Franco paga les tropes marroquines, les quals ha enganyat.

«Quant de dolor i pena provoca la fotografia del cos destrossat de l'aviador Galarza.

«Quant de dolor, i també quina voluntat de victòria emplen el cor en llegir els noms dels que han mort valentament: Lina Odona, Durruti, el «Diable roig», Hans Beimler, i els altres herois dels fronts d'Espanya.

«Quantes malediccions se senten contra els feixistes en veure les indicacions sobre les víctimes dels bombardeigs de Madrid i de les altres ciutats d'Espanya.

«Però, quanta alegria provoquen els vostres èxits. Quin amor i quina estimació gaudeix Dolores. El seu nom és conegut des de la criatura fins al vell.

«Quines rialles provoca la notícia de la premsa capitalista sobre la presa de Madrid per Franco el 7 de novembre del 1936.

«Amb quina atenció i amb quin entusiasme són acollides les diverses formes de l'ajut internacional a la vostra lluita.

«Se sent una gran admiració en saber la característica i l'activitat dels caps de l'exèrcit republicà.

«Amb quin afecte són considerats tots els regals que heu fet a la Unió Soviètica.

«Tots els que han visitat l'exposició se senten refermats en llur desig d'ajudar-vos encara més, estan més convençuts de la vostra victòria final sobre el feixisme.

«Visca l'Espanya heroica i lliure! Muri el feixisme!

El personal del Museu de la Revolució de la U. R. S. S. i de l'Exposició «La revolució a Espanya».

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOSO

MIRADOR DE LA GUERRA

De Barcelona a Siétamo

Diuen, 26 de juliol, de l'Estació del Nord marxa una columna a Aragó. Alguns diuen que anem a Osca, d'altres a Saragossa. El cert és que marxem. Ens han donat un fusell, encara ple de grassa, i solament cinquanta bales. El fusell no té corretja, i les bales les repartim per les diferents butxaques de la granota.

Hem desfilat per les Rambles, Ronda de Sant Pere; la multitud ens ha aclamat. Respirarem un aire saturat de pólvora, de triomf i de glòria.

L'exèrcit de la revolució està ja en marxa... Si els sansculotes sense sabates derrotaren l'Europa feudal, els milicians espanyols, amb espardeñyes, s'enfronten valentament amb tot el feixisme internacional.

Itàlia, Àustria, Alemanya, estan ja acaparades. Abissínia posada a sang i a foc. Cinquanta-dues nacions al sandri de Ginebra varen votar la sentència de mort del feixisme, però cap d'elles no ha tingut la necessària audàcia per a aplicar-lo fins a les seves lògiques conseqüències.

El feixisme, envaletonat, ataca Espanya, Don Quixot i Sanxo es rebel·len i guanyen a Barcelona i a Madrid. Admiració, espant, sorpresa dels batxillers Carrasco i dels capellans.

Plaer, entusiasme de les víctimes. El cop de llança d'en Quixot contra el batxiller Carrasco ha estat tan fort, que Sanxo ja no dubta mínimament del seu senyor. El cavaller de la idea, seguit pel seu Sanxo, poble, surten a defensar els dèbils, a imposar la sàvia i humana justícia de Sanxo governador de l'illa.

Estan boigs? Potser sí, per als imbecils i covards explotadors de les obres dels boigs.

Però quan sortirem? Ja fa dues hores que estem als vagons que semblen forns. Cantem, eridem, n'hi ha que, nerviosos, carreguen els fusells. A veure si hi haurà trets? Certament, si no fos així com podríem desafiar l'ogre?

El xiulet de la màquina ajuntat al crit unànime dels milicians, ressona per l'ambient de l'estació. A la fi comencem a respirar. Les finestres estan obertes i un aire fresc ens acaricia la cara. Són les dotze de la nit i segueix el soroll. El tren, reduint la marxa, passa per les estacions, on la gent s'aplega amb senyeres per tal de saludar-nos.

A Mollerussa, el tren para tres minuts. Trec el cap per la finestra, i de

mano per Francanillo. No hi és. Cansat d'esperar el tren, que havia d'arribar quatre hores abans, ha anat a dormir.

A les cinc arribem a Lleida, ens adreçem de seguida al Seminari, on ja ens tenen preparat el menjar. No han passat més de set dies de la meua sortida de Lleida i, veritablement, no conec la ciutat. La marxa accelerada dels esdeveniments ha fet que perdés la noció de les coses que m'eren ben familiars.

Al Seminari, després de beure'm tres gotes de llet, i de menjar pa amb xocolata, em poso ajejut en un recó, amb la intenció de dormir una mica, però hem de marxar una altra vegada cap a l'estació. Una hora i mitja de tren i arribem a Montçó.

Viatja amb nosaltres l'enviat especial de «Le Peuple», portantveu de la C. G. T. La primera pregunta que fa a un camperol, així que baixa del tren, és:

—«Combiat de morts?».

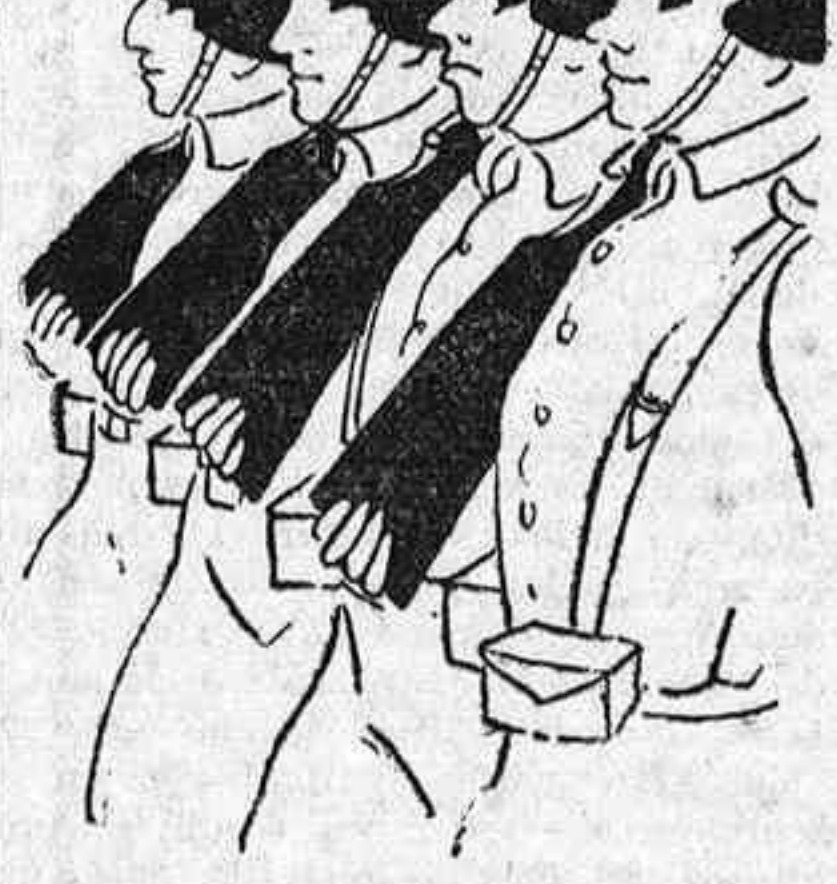
Això em sembla tan baix, que no li amago el meu menyspreu. Es veu que aquest jove pensa fer-se una reputació periodística amb les noves sensacionals. No entén res del que passa, però, a dir veritat, molts ens trobem en el mateix estat d'ànim. D'una sola cosa estem segurs: d'anar-nos a enfrontar amb el drac dels set caps, igual que nous Sigfrids i Parsifals.

Amb el temps, el periodista resulta ésser un jove simpàtic. Al contagi del nostre entusiasme demana un fusell.

Jo li demano si té una mica de sabó.

—«Oui, veus tu aussi l'essuie-mains? Merci, si tu veus.»

Fa calor. Al costat del convent on ens hostatgem hi ha un riu; molts es

treuen les espardeñyes i posen els peus a l'aigua fresca.

A la llum del dia ens mirem amb interès, cerquem tots alguna cara coneguda. Tota l'Europa es troba representada en el grup internacional.

Amb un tros de roba roja, trobat a l'església, fem una bandera, la qual onejarà tres dies després als olivers de Siétamo.

Estem folls d'entusiasme. No coneixem obstacles, no veiem els perills, la força de l'esperit ens ha transformat en titans.

Borgo, 24 anys, de Torí. A Itàlia fou feixista fins el dia que, per casualitat va llegir un llibre de Malatesta. És un jove romàntic, enamorat d'imatges. Ha llegit «Anna Karènia»; està boig d'amor per Anna. Parla d'ella com d'un ésser vivent al qual ha de trobar dintre de poc.

Leningrad, no, millor Sant Petersburg, ja que allí s'hi troba Anna Karènia, esperant-lo. A l'església on mengem, adreça mots llampants i bonics a una boniquíssima Pilar aragonesa. Li dic: «I la senyora Karènia?» «Anna està lluny, és a Rússia, no em veu», contesta.

Borgo s'ha fugat d'Itàlia per no anar a Abissínia. És un dels nostres, malgrat haver viscut quinze anys d'educació feixista.

Acabo d'cigugar-me la cara amb la tovallola del periodista francès. Arriba Borgo.

Amb la columna de la U. G. T. ha arribat un compatriota...

—Com es diu?

—Capizzi.

—No el conec.

Arrecreat a un arbre trobo, davant mateix del convent, Capizzi. Està fent una cigarreta. És un home de mitjana estatura, porta el cabell molt llarg. La cara, profundament democràtica, és la d'un malalt de l'estómac. Porta espardeñyes, sense mitjons, i una granota blava, sense camisa. Al costat, una pistola automàtica, i damunt mateix del ventre, una cartutxera. L'anar i venir dels milicians no molesta la seva calma.

Després de les primeres paraules, les de salutació, comencem una conversa que sembla la continuació de la d'ahir. Capizzi és sicilià, parla un llenguatge que podríem dir-ne de la seva composició, quelcom difícil de comprendre, però els moviments dels ulls i de les mans m'ajuden.

Es comunista, aclareix, comunista ras. Coneix totes les presons d'Europa, on ha estat tancat manta vegada per indocumentat. No pot menjar com

nosaltres, perquè té una llaga a l'estómac. Espera fer a Osca allò que va fer a Barcelona.

A l'endemà, a Sesa, el trobo a l'hora de dinar. Porta, voltant-li el coll, una camisa d'una monja; de segur que la va trobar al convent de Montçó.

—La faig servir com a tovallola, en voleu un tros?

—Accepto agrair.

Al dia següent ens posem de camí per anar a Novalles. La columna ha estat dividida en tres parts. He perdut Capizzi, però em queden Borgo i els altres del grup internacional.

A totes les cases del poble ens reben amb ampelles de vi i d'aigua.

—On són els feixistes? — pregunten els milicians.

—A Osca, a Osca — contesten els camperols des dels llindars de les seves miserables cases.

Davant de tanta misèria, en el deixament d'aquesta pobra gent, és comprèn la grandesa d'aquesta revolució. Però no tenim temps ni tranquil·litat espiritual per a fer anàlisis, aquestes les deixem per als historiadors.

«On estan els feixistes?» És una frase que ho diu tot; amb aquesta es demana on estan els responsables de tantes i tantes roïndats.

Ja som altra vegada de marxa, però aquesta vegada cap a Ojalà del Obispo.

La columna avança per entremig de camps, per carretera, salta ciclers, puja i baixa petites muntanyes, s'endinsa per entre els camps de blat.

Les vetes de les espardeñyes es trenquen, les arrangem negant.

La febre de l'entusiasme ens ha canviat els semblants. Faig un esforç per escapar del contagi col·lectiu, per a poder veure amb la ment allò que veuen els ulls.

Aquests descamisats furiosos em semblen d'altres tants Sanxos enriats.

Però on està Don Quixot? El Quixot es troba amb nosaltres, en l'aire. Si tanco els ulls el veig, alt, prim, amb el seu Rocinante, que ens guia per a regenerar la humanitat.

Un milicià gros i petit, que tractant de saltar una sèquia ha caigut a l'aigua, en donar-li la mà per ajudar-lo a sortir, li dic:

—Sanxo, t'has fet mal?

—Em dic Ramon, company, gràcies.

Torno en mi, la fantasia m'havia emportat lluny de la realitat.

Sento que em criden, em giro, és Capizzi.

A dos quilòmetres d'Ojalà fem parada. El poblet, sota els raigs del sol del migdia, sembla que ens cridi des de lluny.

Alguns milicians ens havien dit que els feixistes estaven al poble. El comandant, amb una lent mira, mira vers el poble, però és quelcom deficient de la vista i no veu res.

—A dalt, al campanar hi ha senyera — diu un milicià.

Dic a Capizzi, que si veritablement hi ha una senyera, aquesta ha d'ésser vermella.

Mentrestant, la lent passa de mans a mans.

Altra vegada de marxa, amb ordre, preparats a totes les sorpreses. A Ojalà, on entrem dues hores després, podem beure i menjar.

A les quatre de la tarda volen damunt nostre dos aparells, són nostres i el salutem amb les senyeres. Ells ens contesten evolucionant, després marxen en direcció a Siétamo, a quatre quilòmetres, i a deu d'Osca.

La remor d'algunes bombes llançades pels nostres aparells damunt de Siétamo, constata la presència dels feixistes a poca distància.

Un milicià ha pujat damunt del campanar, des d'allí es domina Olà, a dos quilòmetres. Siétamo no es veu, amagat darrera les oliveres, i així mateix Osca, amagada darrera de les muntanyes.

Capizzi forma part del nostre grup, el qual hem dividit altra vegada en tres parts, perquè la barreja dels llenguatges era un obstacle a la comprensió entre els elements de diferents punts de vista i d'aptituds.

Som sis italians i quatre espanyols, ben tractats per una família de camperols. En un petit riu un italià i un espanyol han matat un ànec cada un, i la mestressa de la casa ens pregunta com els volem.

Arribada la nit, la columna es posa en marxa fins a Alà. La confusió és molta. Molts se senten dirigents, volen portar el comandament de l'acció, o que almenys es tinguin en compte les seves suggerències dintre el pla de batalla que va a desenrotllar-se.

El capità Soto, tècnic militar, diu que si a tots, per evitar discussions. A un milicià que li deia el que havia de fer, li pregunta:

LA LLUITA PER L'ESPANYA REPUBLICANA

Un article de Marcel Rosenberg

Cap observador imparcial no pot negar que el Govern legal d'Espanya hauria aplicat en curt termini el degut correctiu a la sublevació de Franco, de no haver rebut aquest l'ajut armat dels països feixistes. Ningú no dubta tampoc que la sedició contrarevolucionària dels clans militars espanyols fou concebuda, preparada i posada en escena per aquests països.

L'esquadra d'avions militars italians enviats al Marroc, el focus més important de la insurrecció, que hagué d'aterrar forçosament a la desembocadura del riu Muluya, junt a Argèlia, oferí als qui no volgueren ésser víctimes de l'engany, una prova substancial de la participació directa d'Itàlia en l'organització i preparació de l'aixecament de Franco.

Per això quan es tracta d'analitzar el que se'n diu els esdeveniments espanyols, cal partir sempre del fet essencial que, des del començament ens trobem davant una temptativa de cop d'Estat, organitzada pels intervencionistes estrangers a fi de col·locar al poder gent a sou seu. Se sap, igualment, que després de l'aixecament, els Govern feixistes d'Itàlia, Alemanya i Portugal, han continuat cínicament i desprecupadament proveint Franco d'armes i municions, menyspreant tots els seus compromisos oficials.

Els països democràtics, i en particular França i Anglaterra, harien hagut de declarar, en defensa de llurs interessos — o almenys així ho sembla — de la manera més categòrica, que no tolerarien que Espanya es transformés en una base d'operacions per a futures aventures guerreres. No obstant, no ha estat així.

Després d'entendre's prèviament amb Anglaterra, el Govern francès declarà que no interviendria en els assumptes d'Espanya, i proposà als Govern dels altres països que es comprometessin igualment a no intervenir.

Alemanya i Itàlia, que proporcionaven a Franco, tancs, avions i altres armes, i li enviaven reforços d'aviadors i altres «voluntaris», en quantitat que estimaven suficient per a assegurar la victòria, declararen, després de tota mena de moratòries, que consentien a no intervenir en el conflicte espanyol.

Pràcticament, l'acord de no intervenció es tradueix en el fet cert que el Govern legal espanyol es troba privat de la possibilitat de comprar armes a l'estranger, mentre que els intervencionistes prossegueixen les hostilitats contra el poble espanyol, armat a tota pressa.

No s'ha de creure que els països feixistes, després d'haver signat l'acord de no intervenció, han deixat lleialment de procurar armes i homes als rebels espanyols. Els testimonis aportats per la premsa mundial, provenen que, malgrat l'acord, aquests dos països no han deixat per un moment d'enviar a Franco tota mena de socors militars.

En els fets següents pot comprovar-se clarament el cinisme amb què ha es-

—De quina centúria ets tu, company?

—De la primera.

—Doncs què fas aquí? Tu has de marxar després.

A les deu de la nit entrem a Olà, entre un soroll de lladrucs de gossos.

No hi ha hagut desgràcies, com m'ho feia témer la fosca, i la distribució de les forces que marxaven per diferents indrets.

En despuntar l'alba ens trobem a la petita plaça per a passar llista, i organitzar les centúries.

El poble d'Olà, format per poques cases, arreplegades al voltant de l'església i el campanar, es troba damunt d'una petita muntanya, a un costat del pla que va d'Olà a Siétamo.

Els feixistes tenen dues metralladores damunt un monticle i tiren a intervals damunt d'Olà.

Hem de rodejar Siétamo per tres punts diferents. La columna nostra marxa al descobert, hem de creuar tota l'esplanada per a arribar al turó on es troben els feixistes.

La primera ventada de les metralladores engendra el pànic a les nostres files, pànic que potser hauria tingut males conseqüències si Capizzi, amb

tat portada aquesta política d'intervenció directa dels països feixistes, i el seu ajut actiu als rebels.

Després de la presa de Màlaga, la premsa italiana publicà telegrams dels corresponents estrangers, que anunciaven que Màlaga havia estat presa per tropes italianes, sense prendre's, ni per precaució, la molèstia de desmentir aquests comunicats.

No és estrany que la balança s'inclinés del costat dels intervencionistes durant els primers mesos de la guerra. L'aviació feixista, els marroquins armats pels feixistes i això que en diuen «legió estrangera», estrenyien cada vegada més el setge de Madrid. Però, malgrat els càlculs dels Estats Majors feixistes, el primer període de la lluita no acabà amb la caiguda de Madrid. Ni molt menys. Madrid ha estat una fortalesa inexpugnable, defensada per un poble en armes que s'ha trempat als combats i que ha posat en derrota l'enemic. Des de novembre estigué clar que els rebels no assolirien entrar a Madrid. En aquell moment començà a constituir-se l'exèrcit regular nacional i les tropes foren completades amb nous quadres de comandament, constituïts entre els combatents. Des de fa quatre mesos, l'exèrcit nacional espanyol s'ha desenrotllat i reforçat de tal manera en els combats de defensa de Madrid, ha augmentat tan considerablement la seva potència de combat, que no solament ha sabut repel·lir l'ofensiva de les quatre divisions regulars italianes, sinó que ha impedit al Govern legal espartaatac.

El Govern espanyol disposa, per completar l'exèrcit, de reserves d'homes que estan lluny d'esgotar-se. L'aplicació de l'acord de no intervenció és la que ha impedit el Govern legal espanyol d'adquirir armes a l'estranger, la qual cosa no li ha impedit completar amb més accelerat ritme les seves reserves de tropes. Aquestes enormes reserves de tropes amb què compta la República espanyola, l'abnegació de les masses populars, que estan disposades a defensar amb llurs vides les conquestes de la democràcia, són les garanties de la victòria del poble espanyol contra el feixisme.

Es possible, però, que els intervencionistes emprenguin tot allò que estigui a la seva mà per impedir aquesta victòria. Si els intervencionistes, que fins aquí no han trobat més obstacle que el qüestionari que els han dirigit els Govern que prengueren la iniciativa de l'acord de no intervenció, es decidissin a armar encara alguns cossos de «voluntaris», constituïts per les seves tropes regulars, això podria influir en la proporció de les forces.

Una temptativa semblant d'ocupació militar de la Península Ibèrica pels intervencionistes, trobaria certament la mateixa resistència que trobà Napoleó, cent anys abans, quan intentà efectuar l'ocupació militar d'Espanya.

A més, una intervenció de tals proporcions, si encara no s'ha esgotat la

(Segueix a la pàg. 11)

alguns espanyols, no hagués emprès d'una manera ràpida l'ofensiva.

—«Adelanti, companier» — sento la veu de Capizzi creuar l'aire.

Avançem desplaçant-nos d'unes garreres de blat a altres. Mitja hora després arribem al lloc dels feixistes, els quals en la seva fugida abandonen metralladores i bombes de mà.

Capizzi, assegut damunt d'una pedra, treu la llengua com un gos llebrer.

—Viva la Sicília — li crido mentre corro a abraçar-lo. El pobre Capizzi, quasi no pot parlar.

Amb la resta de la columna que ens segueix, avançem fins les oliveres. Les primeres cases de Siétamo són a tres-centes passes. Pocs minuts després caic ferit a poques passes de Capizzi. Ell mateix em porta a l'ambulància. Una bala m'havia travessat el genoll esquerre.

A Barcelona torno a veure Capizzi. Ell també caminava amb un bastó, havia estat ferit al segon atac. Em va dir:

—Així que pugui caminar aniré a Madrid.

Ha anat a Madrid, i... ja no torna.

Pobre Capizzi.

BRUNO SERI

TALLER DE FOTOGRAVAT COL·LECTIVITZAT
ANTONI MARTÍ
 C.N.T. A.F.T.
 AVINYÓ, 19, PRAL. TELÉF. 17047

LES LLETRES

UN CONTE DE JAUME BORRELL

UN HOME INÈDIT

MIRADOR, en posar-se al servei del poble, es proposà incrementar el cultiu de la literatura entre camarades nostres. Avui — la nostra intenció ha fruitat — oferim un conte d'un obrer manual.

I

Com cada diumenge, ha sortit a mig matí. Ha donat mitja volta sobre els talons i ha tancat la porta. Ha passat com una ombra fugaç i lleu per davant les portes dels pisos tancats i silenciosos. Pere Diaquiló, ensonyat darrera les ulleres, una mica envellit per la patina dels anys inclements, reclos sempitern i egoista dins les parets de la cambra ombrívola; company inseparable d'aquell llum arconat per inservible, penjat a un angle de la paret; company entristit qui sap per quina pena oculta d'aquelles flors de roba acolorida, plenes de pols i abocades a un costat del gerro sense mansa, era un objecte més en el canemàs de la vida i en la xarxa de carrerons solitaris del barri... A Diaquiló li transcorrien els anys tan de pressa, que es trobà enxarpat, inesperadament, per les fibres de cabell canós als polsos i la grapa assenyada de vellesa en les arrugues incipientes del rostre. Ell i les ulleres feien el camí junts. Aquelles ulleres que ja havien après de veure sense immutar-se la lentitud de les hores i les espirals enjogassades de la cigarreta, empaïtar-se fins el sostre. Endut per aquesta atracció aèria que exercia dintre d'ell, no pas de fre, sinó amb desig impetuós que contrastava amb el seu tarannà tímid i aturat, Diaquiló s'havia aturat en el pendís dels anys a reflexionar si veritablement allò era viure.

La tristesa de la cambra, tot el que l'envoltava, els anys, el ritme del carrer, tot, li donava una resposta negativa. I una mica cada dia, en un esforç constant, empès per aquesta llumeta espiritual que sorgeix en tombant els anys, amb passió de viure, creu que encara és a temps d'aconseguir un tast, per petit que sigui, de tot allò bonic que lentament s'anava esfumant al seu entorn, i descavalcà d'aquelles altures on havia viscut inconscientment fins ara.

El fum de la cigarreta l'ajudava a fer-se aquell somni més bonic i sense complicacions que vinguessin a interrompre'l. Tot era bonic. Guaitava a un i altre costat perquè tot li prenia davant les ulleres de conxa voluptuositat femenina. La vida tenia encara per a Diaquiló molts atractius inconneguts. Si ell no havia iniciat cap monòsillab ni per a tractar de desxifrar-ho! Diaquiló podia tenir ben bé la certesa que la vida no era allò. Allò era tristesa; allò era tedi... La vida era allò altre: allò altre era afany de viure, de treballar, d'ésser optimista, freturós d'inquietuds... Havia anat sempre al ralenti de les coses. No havia copsat la bellesa dels ametllers en flor, ni el perfum de les roses, ni l'esclat dels clavells d'un roig sagnant a través de la barana del balcó...

Amb el contacte breu del carrer s'adonà que la vida fora de casa valia la pena de viure-la.

Les ulleres de conxa anaven adquirint la dianfanit d'una gota d'aigua. Havia deixat allunyar-se impassiblement la fogositat dels vint anys i ara es dalia per retrobar-la.

Fora al carrer hi ha un ritme nou per a ell. Les flors són boniques. Les

noies, un vol d'ocells. Tot era bonic i tenia ara un color etern de festa. I tot allò que no era més que una petita expressió de la vida, a Diaquiló li semblava un somni.

Sortia al carrer i sentia les seves lluites. On que anés sentia el clam de les multituds. Lloc que freqüentava havia de comunicar-se-li aquell mateix batec emocionat dels altres.

Diaquiló havia viscut allunyat de tot, inconscientment, d'allò — d'aquell neguit, d'aquell afany, d'aquell anhel — que altres homes esclaus com ell havien fet una bandera i un lluita. Diaquiló anà obrint els ulls a la realitat per admirar-se'n. En quin lloc del món un poble fa una revolució i enmig de la fragoritat de la lluita homenatja el record del lluitador anònim, caigut ací al amfrà i allí junt a l'arbre i a la graonada dels jardins, amb clavells roigs, com humits de sang encara? Ha de fer, ell, acte de contrició per la culpa que pugui tocar-li en aquesta responsabilitat davant els altres homes? «I tu, què has fet per a ésser digne de viure?»

Ell? No havia fet res. Darrera els vidres de les ulleres, les ninetes dels ulls rebrillaren esporuguides. Sí, que era veritat! Ell no havia fet res. Ell havia passat orfe de tot contacte i estímul i per la vida. Obscur i sense ambició, havia viscut fins aquell diumenge ple de llum en l'espai i en la seva ment.

II

Començava a veure. Com un infant feliç davant unes sabates noves. Exuberant com una flor obrerta al sol.

Caminar pel parc i pel moll començava a ésser pesat, trist i monòton. Calia virar. Virà de cara a la urbs.

La vida tenia coses boniques de les quals ell encara n'estava dejú. Una d'elles era aquell esguard amable que ja li semblava haver vist altres vegades? Aquell somris als llavis, en una excusa amable? «O, no: gràcies... Passi vostè...» Feu memòria i recordà satisfet la troballa.

Fou allí, en el mateix bar que ell freqüentava. Un matí festiu. Passà bonica i esvelta com una palma per davant d'ell. S'enfilà dalt del tamboret davant del taulell i begué el seu cocktail. Una estona després se n'anà. Tornà a passar per davant de Diaquiló. Una altra vegada es creuaren els esguards d'ambdós. Ell per a veure-la acabà per anar-hi més sovint. Els companys li retreien la pluja, si plovia. Si no plovia, li feien retret d'aquella seva assiduitat desacomunada en ell. «Caram, Pere: et tornes molt viciós...»

I Diaquiló els penjava una excusa qualsevol:

—Psss... La mestressa del pis ha comprat un aparell de ràdio i totes les veïnes vénen cada nit a escoltar la murga... Allò és un infern!

Ella, tota bella, s'asseia sempre al mateix lloc. Allà en aquell angle, una mica oblidada de tothom: «una mica oblidada», perquè només paques vegades en dies de concert compartia l'acolliment del recó i del vellador amb algun tocata tardà. De què parlaven? I l'assaltava una cosa roent: parlaran d'amor! I ell es trobava amb els cabells grisos i una pila d'anys al damunt, sense haver-se-li acudit en la seva vida ni pensar-hi en allò que possiblement parlarien ells, compartint-se el lloc i les mirades sota les notes flotants de la música.

Els amics el sostreuen de totes aquelles cabòries, sacsejant-lo:

—Ep; sembla que no hagi vingut!

I quan estigué assegut, algú li insinuà a cau d'orella:

—No fa gaire temps que veiem per ací. Sempre l'he vista anar sola...

Malficiosa, la veu continuà: —Algunes, poquetes vegades, ha vingut acompanyada...

Les ninetes immòbils inicien un vertiginós bellugueig d'espant i cu-

riositat alhora i Diaquiló no pot menys de fer:

—Sí?

—Sí, acompanyada d'uns guants i un llibre.

—Ah!..

Aquell vespre acudí més aviat. Aquell vespre plovia a estones, mesurades, com si el temps hi gaudís veient desplegar i cloure paraigües. Diaquiló la veié entrar amb dues perles d'aigua al front. Sentí fibrar-li els nervis. Sentí com el cor deixava de bategar dintre l'amagatall del pit. Ella, en veure aquella transmutació en el rostre de l'home espiat tan a consciència, girà l'esguard cap als vetlladors veïns plens de juvenalla cridanera.

Aquell vespre el moka influí poderosament en el sistema nerviós de Diaquiló. Li quelen les cartes de les mans. Decidí plegar abans d'acabar la partida.

—No em trobo bé... Dispenseu. Salut!

Tremolós, s'amagà dintre l'abric. A fora el carrer plovia encara. Es deturà al dintell mateix de la porta. Esperà un moment, sense saber per què. Mentrestant, oí obrir la porta i en la seva ment febril veié la noia d'ulls blavissos i llavis petits.

—O, encara plou? — féu ella.

Efectivament, era ella. Diaquiló s'estremí emocionat davant la proximitat d'aquells passos, d'aquell perfum i del cos harmoniós de la noia.

Diaquiló, sense paraules, fa que sí amb el cap. Ella s'atansa, felina.

Sí, encara plovia. Costat per costat els anys grisos i els anys pletòrics de joventut. Costat per costat una vida en declini i una altra radiant. Ella pot tenir, afavorint-la la bellesa captivant i la simpatia noble que li pugui de l'ànima... però, Diaquiló comptava ara, si no amb uns quants anys menys i un

cos atlètic, sí amb la complicitat de la pluja i del paraigua obert i sollicit. Estava a la seva mà. Per què no provar-ho? Calia un esforç. Un? Un o dos, però calia. S'imposà aquest esforç i li semblà que era tot un altre. Era possible que ella li'n fe scaball? Per què no? Diaquiló havia vingut i aquesta mateixa victòria l'espantava. Ella acceptà que l'acompanyés i Diaquiló cregué veure en els ulls d'ella una íntima complaença.

—Sí; a mi també em sembla haver-lo vist altres vegades...

Encetat el diàleg, ja no hi havia pressa a interrompre'l. I allò que simplement havia de durar fins a l'escala on vivia aquella noia esdevingué un passeig sota el paraigua, sota la pluja i sota els balcons.

Bé. Caminant, caminant, arribaren al lloc que ella assenyala per acomiadar-se. En deturar-se, ella allargà la mà. Esperava ell que no es faria pregar gaire per retirar-se.

—Tan aviat? — fa Diaquiló una mica galant, una mica sorprès.

—Sí; tan aviat. Ara deixi'm anar sola. Demà, a aquesta mateixa hora, aquí mateix...

Diaquiló encara es girà dues vegades més per veure-la marxar encimbellada per aquella aureòla de simpatia que la feia admirable. Aquella nit, les ninetes sempre entristides darrera els vidres de les ulleres, tingueren la mobilitat expressiva de les grans alegrances.

III

Cada dia que transcorria la veia més bella amb els seus gestos i somris infantil; més atraient el rostre bru i el cos àgil; més temptadora amb tanta bondat i intel·ligència. Cada dia que la veia era un al·licient que el junyia a la vida. Allò era viure. Allò era una partícula de la felicitat escampada pel món a profit dels homes.

Ara, en el passeig, s'adonava de la piuladissa dels pardals i de llur vol d'arbre a arbre. Els vespres, els carrers obscurs, les siluetes allargassades i grotesques s'arrossegaven submisses a la llum d'una bombeta escadussera penjada a la paret. En l'obscuritat sabia destriar els sorolls del carrer: el petardeig d'una «moto», sota el silenci de la nit; el trepig de les sabates gruixudes del milicià del trepig suau i gentil d'uns peus femenins...

—Has estimat alguna vegada, oi? I de quina manera?

Diaquiló interrompé el gest; es deturà el batec del cor; quedà en suspens l'esguard; la ment s'aturà amb sobresalt... Ah, és que hi ha diverses maneres d'estimar? Ja ho entenien: estimar d'una manera boja; estimar d'una manera passional; estimar d'una manera delirant...

Ella somreia. Tenia un somris que el torbava, que fins i tot a vegades el feia enrogir.

—Ets graciós, Pere... i admirable!

S'asseuen a la terrassa d'un bar. Una ràdio d'allí prop abocà damunt la multitud la consigna del moment: «Unitat, Disciplina, Comandament únic...»

La vida és bonica. Estimar és la compenetració, la intel·ligència entre dos éssers, entre dues ànimes? A ell ningú no l'havia estimat. La seva mare, tampoc? Ell, en néixer, li llevà la vida. La madrastra, aquella dona que la suplí en la llar, en la taula i en el llit, només estimava les seves dues noies! Per a ell eren els crits i els cops. El seu pare, un enze de cap a peus, comportà aquella conducta i aquell crim. Es que s'havia tornat boig?

Ell aleshores no era prou per a capir-ho, però anys després, no sentí cap defalliment ni tingué cap plor quan estava de retorn de l'escola i unes veïnes el deturaren abans d'entrar a l'escala:

—El teu pare ha vingut marejat i... ha caigut... saps?

Sí. Havia caigut... Sempre hi venia de marejat. Ara ja no hi vindria més de marejat. No pogué plorar, perquè no era possible tenir més llàgrimes després de tants cops i tants pessics recargolats!

La tarda feia el seu camí acompanyada d'una legió de cúmulus arrecerats sota el cel blau.

—O, ja t'has begut tota la cervesa?

—I tu no? — fa la noia —. Que ets gansoner, noi!

—Jo... estava badant, Carme. Perdona'm!

IV

Ha passat la nit en un son pacífic i infantil. S'ha llevat sense mandra. Ha vist la cambra plena de sol. Devia ésser tard? No. Era més dejorn que altres dies. La vida de Diaquiló adquiria un ritme nou i un daler insospitat. No se n'estranya ell sol, sinó que també s'hi fixen la mestressa del pis, el quiosquer, la dependenta de la granja... Tothom la mateixa canticela:

—Caram, caram, Pere... S'ha llevat més dejorn avui...

L'oreig del carrer és fresc. Li bat el rostre. Diaquiló l'aspira golludament, com un nèctar de vida.

Comença el trepidar en el carrer. L'error capital que cometé Diaquiló en la seva vida fou aquell de desinteressar-se d'ell mateix. En ell veia reflectida la vida dels homes i dels pobles. La lluita constant de la Humanitat feta de trasbalsos, de lluites, de guerres...

La vida i la premsa té velocitats de «film». A Viena es suïciden dos amants. A Rússia és homenatjat un obrer preufaire. A Chicago uns «gangsters» fan front a la policia amb gasos lacrimògens. A Kansas, una dona deslliura tres nois i l'Estat decideix subvencionar la família. A Xang-Hai el foc destrueix dos barris completament. El capitalisme internacional fabrica canons. Els jueus reconstrueixen Palestina...

La Humanitat camina cap a la fi? Tot passa davant les ulleres de Diaquiló amb vertigen esbojarrat, dramàtic i adés grotesc.

Camí del treball. Esclau, amb els grillons dels anys que l'ajupien va vorera amunt. La post de senyals el deturà una mica a contracor. Avui sentia una mica d'agilitat a les cames. Anava pensant en l'estimada. Ah, però... Ara s'adonava que s'havia oblidat, amb les presses de sortir aviat de casa, d'untar-se el cabell blanquinos amb aquella tintura que comprà a la perfumeria feia quatre dies. S'arrosçà d'espatlles.

—Bah; m'ho faré el migdia...

Fins feia poc havia sabut resignar-se. Ara, no vindria d'una vegada més. Havia dit a l'estimada: «No aniré més a jugar a escacs...» «No? — féu ella — per què no?» Diaquiló li respongué tot cofoi, tot satisfet de trobar una raó: «Perquè aquell joc envelleix massa de pressa...»

Encara li semblà tenir davant dels seus ulls sorpresos, aquella rialla, aquelles dents blanquíssimes i aquella encomanadissa jovialitat de l'enamorada.

—De veritat?

—Sí, de veritat... No hi aniré més!

(Il·lustració de Martí Bas)

(Passa a la pàgina 77)

Els reportatges de Jean Alloucherie de la vida al camp rebel

Hom constata, a casa nostra, una remarcable mancança de literatura sobre la guerra que vivim. I això no és pas degut a l'escassetat de temes. Podrem arribar a confeccionar, una vegada llest l'insomni actual, una antologia amb el més remarcable, produït pels nostres escriptors, dels caires oferts per les vicissituds per què travessen Catalunya i la República? Hi ha, repetim-ho, molts temes i tots molt bons i han estat tractats fins ara massa succintament. Per què això? Altres plomes amb vera autoritat se n'han planyut. I deixem el tema, que ens portaria més enllà d'on és el nostre propòsit.

Escriu l'anterior paràgraf amb el pensament posat en el petit volum suau aparegut, de Jean Alloucherie, «Nils de Sevilla. Un mes entre els rebels».

Heus ací un tema que gosariem qualificar d'inedit: la vida al camp rebel. Jean Alloucherie la coneix? perquè l'ha viscuda.

La personalitat d'aquest escriptor de la democràcia francesa no és desconeguda de la massa antifeixista del nostre país. Estalviem-nos, doncs, la presentació.

Alloucherie, com feu quan la campanya d'Itàlia que anorredà Abissínia, va passar, amb veritable perill de la seva vida, un mes al territori d'Espanya dominat pels que s'alçaren contra la legalitat republicana.

Allò que veieren els seus ulls — horroritzats encara ara, com digué setmanes enrera durant la seva presència a Barcelona — és explicat en deu reportatges que veieren llum amb èxit esclatant al gran rotatiu parisenc «L'Humanité».

En ells desfilen, com un «jo acusat» implacable, el terror regnant en aquells indrets imposat despòticament pels qui es vanen d'ésser salvadors de la civilització occidental. Hi ha paràgrafs que revolten la sensibilitat més despreocupada.

El més interessant del llibre, on l'autor ens mostra la seva extraordinària habilitat periodística, és l'entreviu fet amb el facciós «speakeer» sevillà, el qual estava tan confiat en el repòrter, que després de donar-li dades i detalls importants que el més sensat es reservaria (que Alloucherie no explica i heus ací la seva lleialtat puix que s'havia forjat el propòsit de no actuar com espia), li dedicà una foto amb la seva efígie i la bandera de la difunta monarquia. També és interessant la descripció de la presència en aquell camp de tropes italianes i alemanyes fins al punt que els veritables amos no ho són els revoltats, sinó els mercenaris de la creu svàstica i el braç a la romana.

L'estil d'Alloucherie es destaca en aquests seus reportatges on podem gustar la seva prosa clara i amable.

«Nils de Sevilla» ha sortit en dues edicions, en llengua nacional l'una i castellana l'altra. El llibre — la presentació del qual és excel·lent — va acompanyat de nombroses fotografies, totes elles interessants, del camp rebel, algunes de les quals ben colpidores.

Hem deixat per a darrer terme ocupar-nos de la traducció. Aquesta ha estat realitzada d'una manera solvent i impecable — els adjectius hi són ben escaients — per Joaquim Vilà i Bisa, destacat perio-

dista d'activitat extraordinària. Traducció impecable, exactament. Els que hem llegit els reportatges en llur idioma original, sabem com això és cert.

No ens sabem estar de recomanar

al lector amable l'adquisició d'aquest llibret. El preu és a l'abast de tothom i compensat a bastament. També, l'import que se n'obtingui, passa a engrossir la subscripció oberta per a les necessitats de l'Exèrcit Popular Regular. Tot plegat, doncs, — el llibre i la finalitat — és cosa que val la pena de tenir en compte. — S.

EL NOVEL·LISTA JOAN SANTAMARIA

Segurament que el lector recordarà que no fa gaire, en la votació del premi dels novel·listes, Joan Santamaria arribà a finalista i fou vençut, rer la

mínima diferència, pel guanyador del concurs.

A despit que jo també hi vaig prendre part, diré — sense voler rebaixar en el més mínim la vàlua indiscutible de l'obra guanyadora — que en el citat concurs hi havia dues obres que sobrepassaren — i de molt — totes les altres. Em refereixo a «La Farsa i la Quimera» i «Adam i Eva». Totes dues, com les altres obres de llurs autors, Joan Puig i Ferrer i Joan Santama-

EL VAIXELL FANTASMA

I
La tarda es capbussa i es rebolca per les amplàries concèntriques de la mar tropical. Té un aire sòpít, enfarfat, obès; amb una mandra estival de taverna a ple migdia i de llavors bovines amb un fons de blat ondulant i ensenyat. Passa el vent damunt les vies líquides de l'aigua, moguda de verd i de sargassos, i fa anar la tarda d'ací d'allà, rebatuda, com una pilota blava, per damunt les esques cristallines dels caimans verdosos de les onades. Després cau damunt la convexitat de la mar amb l'estovament esmaperdut del velam en una mar de calma o bé s'agilitza i pentina els cels amb un estremiment d'oreneta.

La tarda, però, s'ofegarà. No pot pas defugir el seu destí. Per això corre i salta per damunt de l'hipòdrom líquid i es debat, molla i carnal, tropicalíssim, entre els cristalls trencats de l'agonia. No és dels que accepta els fets,

Els vells el temen. Els joves el somnien entre un son ondulat de rom i de dones pintades; i el somni el veu immòbil i d'un blanc lunar damunt de l'aigua i de l'aire fets hulla. Tots els mariners, però, el guaiten entre esferreïts i magnetitzats des de la proa a la popa, des de babord a estribord.

Després, entre els llençols del son, veuen la coberta del vaixell, sempre deserta, com pregonant desastres perduts entre el boscall dels segles: botí de pirates de l'illa Tortuga, venjança de filibusters com Morgant o extermini criminal d'un vaixell de bucaners famolencs d'or.

Són pàl·lics els tripulants? Jauen llurs esquelets entre les soledats terrorífiques del veler damnat?

Pobres mariners xarucs i novells! Quin despertar de sextants i de brúixoles sobre la mar serena!

Les cambres estan il·luminades. Tem que de qualsevol lloc no puguin eixir cadàvers. Creu veure fantasmes en les ombres mòbils dels objectes. Però avança ardid. El misteri mateix l'enerva i l'empeny amb una mà irresistible.

Tot d'una, obre la porta i veu una taula parada i deserta. Les tovalleres blanques com la neu de desembre. Els cristalls moribunds entre el silenci. Els menjars com dormint un son de segles.

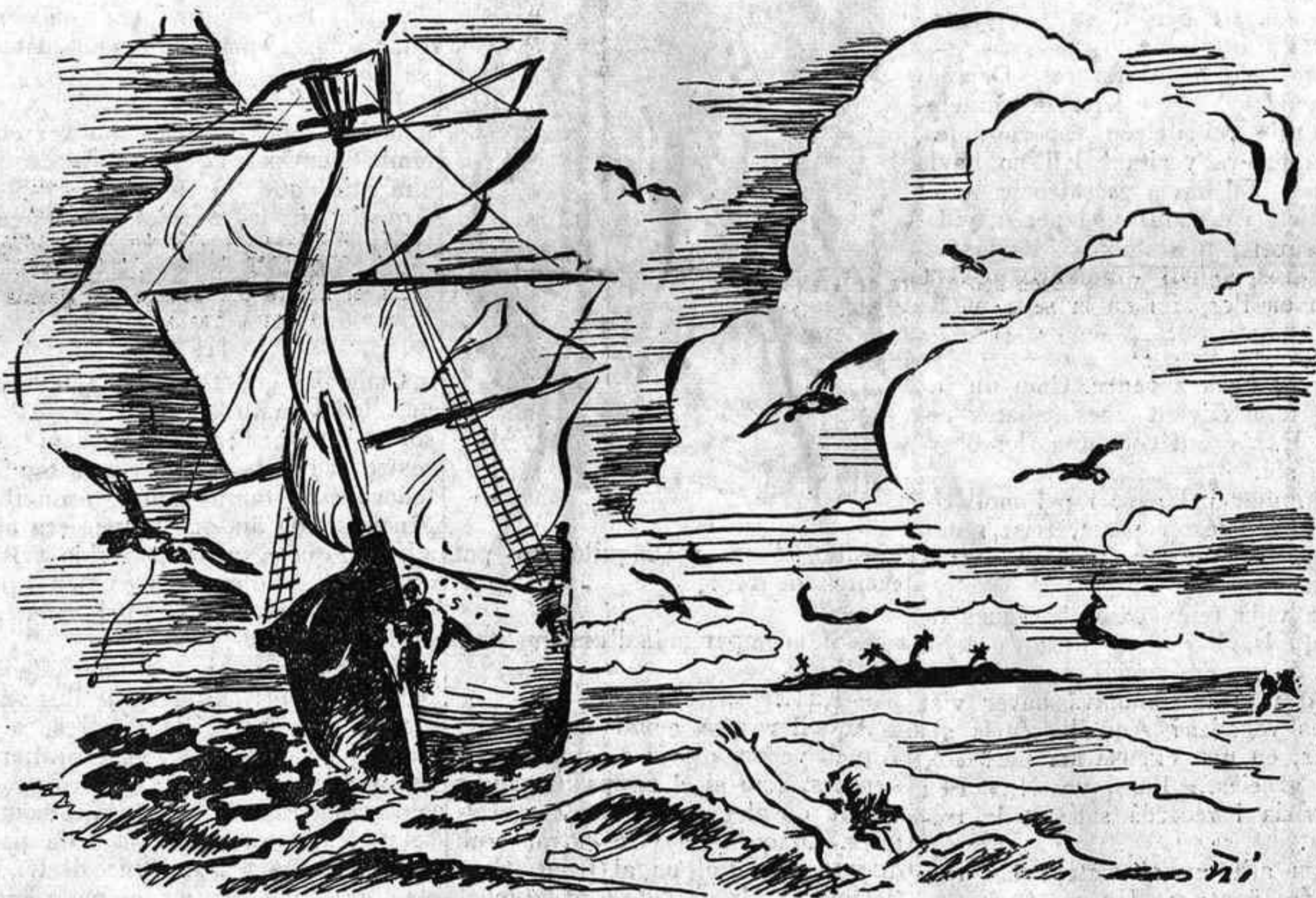
Per a qui era el convit? On són els comensals?

V

Matí. Mar nova. Mar blanca.

El capità Fantasma, amb jupó i casaca i amb una blancor de mort en la seva faç, que dirieu d'home lunar, assenyala, amb un dit indefinit i una rialla esqueixada, als seus companys de penombra, als tripulants ultraterrenals, el cos de la dona desmaiada.

— Un mortal! — diu el capità.

sinó que es rebella, i la seva impotència la llança contra l'horitzó, encorbat i metàl·lic com una falç, i es lleva ella mateixa la testa, entre els crits esgarifats de l'aigua, que sembla trabucar les seves entranyes abissals damunt el cos de la tarda, i l'hemorràgia sanguinosa que es dilueix, com una taca de tinta vermella, entre els infinits vagorosos i solemniais.

La posta d'aquestes mars és com esponja vermella que us xucla la vostra sensualitat.

En mars oberts, com els d'ara, res que es corporitzi, res que es vesteixi de carn i ossos — encara que només sigui la imaginació. Els mars lliures volen els homes lliures, els somnis lliures.

Per això, en aquesta hora cridanera, per un cantó, com les vestimentes i les joies d'un nou ric i, per altra banda, greu i final, amb les grisors acerades d'un hàbit de monjo còsit d'abstinències i renunciaments, vol quelcom somniós, que s'esmunyi, carn de melangia, sang de misteri...

II

El Vaixell Fantasma, amb les veles plenes de vents lunars i de tenebra fàtica, cus a l'atzar rutes i més rutes damunt el mapa movedit de l'aigua. No saben on va ni d'on ve. Què hi fa, però! També nosaltres fem com el Vaixell Fantasma.

Pels continents llunyanos la seva vista és un presagi de desastres entre els mariners més vells. No hi valen pas exercicis de cap mena. Es per a ells una fatalitat en forma de veler.

III

Un naufragi!

Un ésser humà es debat contra els elements. Una vida lluita desesperadament a flor d'aigua. Una vida humana, tot i ésser tan petita i amb el seu monòton tic-tac de rellotge al cor, és el centre de les circumferències crepusculars. Es capaç de concentrar, en el moment suprem, tota la seva vida en la mà que per darrera vegada farà un adéu al paisatge interminable, abans d'ésser colgat definitivament per l'aigua feta taüt improvisat.

IV

El naufragi ha aconseguit trepitjar la coberta d'un vaixell. El vaixell és el Vaixell Fantasma. El naufragi és una dona.

El vaixell s'estremeix per primera vegada davant la gosadia inconscient d'una dona. La dona sent el vol d'oreneta de la por davant de les soledats misterioses del vaixell trist i desert.

Les veles, quan el vent fa un descans entre els seus espasmes, pengen flàccides. La roda del timó va d'ací d'allà com un pèndol inversemblant. La proa talla l'onatge a batzegades i fa que la popa escarneixi, amb la seva amplària de flancs, el caminar trontolant d'una vella ben peixada. La mar vista des dels vaixells és trista i fonda.

La dona llança un crit que s'emporten les onades. Ningú no contesta. La dona se sent sola. Tremola de por i de fred, però no gosa endinsar-se en el si d'aquell misteri flotant. El fred l'atueix i no té més remei, a la fi, que descendir l'escala tenebrosa.

— Com ha fet la seva vinguda? — demana un mariner.

— I viu — torna el contramestre, roig de cabell, però blanc de cara.

— Per això us he cridat — respon el capità. Des que existeix el Vaixell Fantasma mai no ens havíem trobat en un compromís semblant. Mai cap ésser humà no havia gosat profanar el nostre veler. Siguem clars! O la salvem, en el qual cas l'haurem de tenir presonera al vaixell, amb viu perill perquè esbulli les nostres corrieres, o la llancem al mar, en el qual cas farem un acte inhumà. Com que totes dues solucions són prou dolentes, us les deixo a la vostra elecció.

El timoner — volander i indefinit, mig boira i mig cançó, com els altres — fa donar la volta al naufragi.

— Es massa bella aquesta dona — diu el cuiner — per a ofegar-la.

— I quin cos! T'has fixat? — afegeix un mariner, alt com un campanar, indecis com una llàntia.

— L'hem de salvar — fan a cor els mariners.

El capità endevina, a través de l'experiència dels segles degollats, que la salvació del naufragi ha depès del sexe, la bellesa i l'abstinència moral i material de la tripulació fantasma.

VI

Des del seu salvament que la dona es migra, a pesar de la companyia constant de la tripulació. Aquesta mar solitària, aquest cel solitari i de tant en tant un vaixell que els evita, li fan

RAMON BECH

(Passa a la pàgina 8)

ria, es distingeixen per la gran alen vital que les anima.

I és que sempre hi haurà una gran distinció entre els creadors literaris. Els més sabran complaure hàbilment el públic, i li faran passar agradablement l'estona. Llurs obres estaran molt ben escrites i respondran a la moda del moment. Els altres — els grans creadors — tiraran sempre al dret i el seu objectiu no serà altre que el de reflectir la vida més complexa i profunda en les seves obres. En elles es mou tota la vida. Les seves obres — com les d'elles que hem citat — són un formiguer de personatges vivents, inoblidables. Sorgeixen, s'aixequen del llibre i es palplanten davant teu, com persones de carn i ossos, que viuen al mateix poble teu, que trobes cada dia en sortir de casa; amb els quals et sents lligat per la forta racialitat que respiren.

Tot això s'aplica a la producció literària de Joan Santamaria. Es en ella que el lector català trobarà un dels màxims exponents de la catalanitat. De fet, Santamaria és el creador verbal més ric que té la literatura catalana actual. Ningú no se li pot posar al costat en puixança idiomàtica. Les seves obres són riquíssimes en paraules i expressions catalaníssimes. Comparat amb el seu lèxic, el dels altres escriptors catalans resulta infinitament pobre.

El meu primer contacte amb Joan Santamaria data del temps en què «La Novella d'Ara» publicà alguna de les seves Narracions Extraordinàries. «La força més alta», «La sang de Crist», em produïren una impressió formidable. Més tard, «L'apòstol», «Ma vida en doina», «Quatre titelles i un nió», «Memòries del Dr. Verdós» i sobretot «La filla de Tartari», havien de fer de Joan Santamaria una de les meves més grans admiracions, al costat de Pla, Ruyra i Bertrana i algun altre. Afegim-hi les seves «Visions de Catalunya», que és el millor tribut que hagi ofert cap escriptor a la nostra terra. Es en aquesta obra, encara més que en les altres, on la profunda catalanitat de Joan Santamaria té més ocasió de demostrar-se. «Muntanyes de Prades: Salut! — escriu — Vosaltres crieu una llavor de gent de la més bona. Teniu una angusta austeritat, una grandesa masele, una fortitud de soca a rel i una aspror agre-dolça i catalaníssima. N'eixiren aquells almogàvers que a Panissars, a Sicília, a Nàpols i a Atenes feren immortal i temible el nostre nom. Raça de braus, raça apitrada, ferrenya i soferta... Potser vindrà un dia que haureu de deixar les vostres cavorques i escampar-vos pels nostres plans decadents i iguals, on l'ànima s'entolla cada dia entre pudors i xerrameca.»

Aquesta catalanitat tan fonda del nostre admirat escriptor li aclareix moltes coses. En «Adam i Eva» mateix veiem que un dels motius que mouen Savall, és el seu catalanisme. El cabdill carlí era «sobretot, abrandat d'aquella mena d'amor innominada, romàntica i paradoxal que sentim el nostre Català».

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

LES LLETRES

COMENTARIS

«GOYA, PINTOR DEL POBLE»

Goya és un pintor d'Espanya contrari a Espanya. Contrari a l'Espanya tradicional, l'Espanya que, fins ara, se'ns imposava. Dir Goya és dir antitradició. I l'antitradició és revolució.

Goya és un home entre dos vents: un vent clàssic vingut de fora, però propici a nacionalitzar-se i un vent revolucionari, també vingut de fora, prou fort per a escabellar idees, però no prou fort per a no deixar-les, volejants, enganxades a les espines de les corones dels Crists i en les puntes de les baionetes. Goya, entre els dos vents, és ferm. Un dels vents és pictòric i ve del Renaixement italià. Tots els realistes hispànics el subjugaren. Cap d'aquests grans pintors — Greco, Velàzquez, Goya —, no acceptà el clàssic. L'altre és un vent que ve d'Europa. El fan sentir a Goya, Jovellanos, Moratin i Meléndez Valdés. Però Goya, malgrat rebre aquest altre vent amb plaer, i donant la cara, seguirà més a prop de Quevedo, de Gracian i de Calderon, que dels que l'esperonen, o millor dels que l'aviven, i fins de l'Europa de la qual li parlen.

Tots els grans esperits hispànics contrariats, són enemics de l'Espanya postissa que fins ara ha passat per ésser l'Espanya autèntica. I és que tots els grans esperits s'enfilen, però tenen rels i les rels es nodreixen de la terra que les colga. Adhuc, Santa Teresa, trobem fora d'aquesta Espanya de tradició. La trobarem tal vegada entestada a fer cantar el brancom en perjudici dels nius, però sempre s'endevina vorejant la protesta, endegant l'endegat, que ho sembla i no ho és, obrint camí sobre els camins, inconforme, reposant en el cel la inconformitat de la terra.

Espanya no té humoristes, té satíries. L'humor pressuposa una acceptació; la sátira una protesta. Quevedo i Goya — tan afins —, apuntalen en la protesta llur popularitat i llur popularisme. Ni reis, ni nobles, ni exèrcit, senten l'Espanya arrelada. Viuen dels arrelats i, per tant, viuen contra els arrelats. Obligats els grans esperits d'aquells temps a vegegar enganxats a la reialesa, Goya i Quevedo oposen l'ombra a la porpra i el parrac al setí. I l'un i l'altre s'encapricien llançant al món el caprici i el disbarat, embriuant amb espirals fosques la tragèdia hispànica dels contrastos. És la seva protesta. Lope, Calderon, Gracian, Cervantes, Velàzquez, esdevindran protestataris mostrant, la racialitat hispànica i l'arrelament dels nodrits per la terra, costat per costat del parasitisme de la legió dels privilegiats, dels qui oripeilen la superioritat — creguda naturalíssima —, per proclamar el dret propi a viure i a inflar-se amb la sang dels altres.

A quina Espanya pertanyien els grans esperits d'Espanya? A la nova, a l'Espanya eterna, si es vol, soterrada aquesta per l'altra, per la famolenca, la improductiva, la imposada, la postissa.

«Goya, pintor del poble»: Ramon Xuriguera ens acaba de recordar el meravellós pintor dels «Capricis» en un precís i ben dibuixat estudi. Damunt d'aquest estudi claríssim hem bastit els nostres comentaris.

Ramon Xuriguera precisa la racialitat de Goya en el seu apropament al poble. Pintor absolut del poble fou Goya. Adhuc en trobar-se pintor reial fou un dels del poble apropiat als reis, no un segat i en disposició d'estriament i lassitud com la trepadella en garbes. Vora la reialesa, Goya seguí actiu: poble autèntic en persistent revolta. El «caprici» de Goya és mossegada: caprici amb efectivitat de revolució, de llibertat, d'home no subjecte, de pintor amb dret de paraula. El popularisme entrà a la Cort per ell. No vestí — enyorós de reialesa —, tipus del poble amb robes d'aristòcrata; vestí els nobles amb abillaments populars. I fins arribà a mostrar reis i prínceps degeneradament, escurçadament homes.

Per les pintures de Goya i pels seus «capricis» endevinem tots els desastres passats i presents d'una Espanya morta i descomposta, l'Espanya postissa i opressora, oposada a l'Espanya amb rels i fecunditat. El podrimener «goyesc», pintat amb realitat i revolta per Goya, ja anuncia el monstruós Franco i els espantalls que dansen rera d'ell al so d'esperons, tedums i espases.

NAUSICA

Per a arribar a Nausica, la princesa adolescent i d'adolescència; s'ha de passar per Homer. I Homer ha col·locat Nausica molt albiradament, però de faiso que cal trobar-la.

L'encís de Nausica — en la seva totalitat —, només pot ésser trobat per un poeta. I és que Nausica apareix en el poema d'Homer com claror de matí, somni, llum, imprecisió sentimental, resum d'un moment que viu tan sols en els que saben copsar-lo. Ultra del que remarcuem, cal remarcar encara que l'encís de Nausica és fet d'evocacions i llunyancies: és la princesa que renta roba al riu i és la joventut prou pura i prou elara per a no ésser contorbada per la visió d'una nuesa d'home. Nausica és arqueologia sense arqueologia, pretèrit sempre present i amb moltes belles coses de pretèrit enganxades. Nausica ens arriba com un perfum, plena de natura i de lluminositat de natura. Nausica mai no podia ésser empresonada pel museu ni temptar els fabricants de figures de cera.

La literatura catalana, compta, des d'ara, amb dues Nausiques: la de Joan Maragall i la de S. Juan Arbó. Joan Maragall diu Nausica. S. Juan Arbó es baluceja en Nausica.

La Nausica de Joan Maragall és evocada fent sentir la maturitat del poeta. Maragall la contempla, la veu, i aboca

llum catalana — beu propícia — damunt la llum grega que nimba la figura de la princesa d'Homer. S. Juan Arbó ha sentit que la imprecisió de Nausica podia dir les seves imprecisions d'un moment. No calia pas que ens as-sabentés que la seva Nausica era fruit

de juvenesa. Encara que fos escrita avui, el poeta hauria dit amb ella un moment de joventut escapat a l'anàlisi, tan cara a l'escriptor. Entre les figures que han nascut a l'escalf de Nausica n'hi ha dues autènticament de S. Juan Arbó. Macària, germana de Nausica, en aquesta Nausica i Ayave,

esclava de Nausica en aquesta Nausica. Són figures de tenebra, d'aquella tenebra grata a l'autor de «Camins de nit», i que fan un contrast marcadíssim amb la lluminositat que Homer imposa que tingui la princesa adolescent del seu poema.

Hem dit que Nausica de S. Juan Arbó compta en la literatura catalana i, amb això, creiem haver-li fet l'elogi que es mereix. La catalanització subratllada que ha fet Maragall de Nausica i la joventut a tot sol que ha posat a l'obra feien gairebé impossible que una altra Nausica pogués sostenir-se dreta. La de S. Juan Arbó s'hi sosté. La de Maragall — i consti que malgrat parangonar no comparem —, té més verb, té més lluminositat, té més circumferència d'horitzó, és l'obra d'un gran poeta que sabia sentir i posar veu pròpia a la gran vibració orquestrada d'Homer. La Nausica de S. Juan Arbó és una Nausica feta sortir un xic del poema immortal per la joventut d'una joventut. Si hagués estat possible treure-la d'un tot de l'«Odisea», S. Juan Arbó l'hauria tret, però això anys després dels que l'utilitzà, aprofitant el cos tot llum de Nausica per a dir enyors indecisos de joventut i afany literaris propis.

Però anys després Nausica hauria estat per a S. Juan Arbó una temptació i no una realització. La Nausica d'Homer deixa poc marge; és platja on estendre l'esguard, admet l'amplària, però no admet la fondària. En ella és innecessari el buceig, car és tan pura, que deixa veure encara més blavor si es contempla el seu fons blau: Nausica

ni espilla. Actualment S. Juan Arbó ja no sent el fris ni el decorativisme. Tampoc no s'allargassa aprofitant l'onada de llum d'un personatge. S'ha fet bus. L'endinsar-se li ha tret aquesta cosa — segura en Maragall, jovenívola en S. Juan Arbó —, de voler-se sentir immortalitzar per una figura immortal i immortalitzada. Ara, l'autor de «Camins de nit», engrapa, dissecciona l'home temporal per la penetració profunda en les ombres que pot fer com a poeta i per l'anàlisi que en fa com a psicòleg. Avui ja és lluny de Nausica, però sap que no s'ha d'avergonyar de Nausica, car mostra en l'obra que tenia una anticipació de seguretat en voler fer sentir amb ella un molt de les imprecisions dels anys joves, quan encara la sensació, per lleu i vaga, no s'ha tornat paraula. RAMON VINYES

Casa RENÉ
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multiofista a preus reduïdíssims
MONT-SIO, 18, pral. - Tel. 18053

CAMISERIA
FITO
MARCEL·LINA
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 41655

POESIA

La "Pasionaria" parla...

Ella parla...

I tots els nostres morts jeuen sobre llurs cadafals, invisibles, en la sala. Els nostres ulls s'obscurixen i esdevenen durs. La llum és davant nostre, blanca com un mur. Darrera hi ha el país, en un silenci de mort, dels camarades innombrables.

II

Ella parla...

I tots els dolors de les mares de Madrid es reflecteixen en son rostre. Sos ulls diuen la tortura de l'heroi oblidat. El dol i el sofriment ens agermanen. I les banderes a mig pal es decanten en silenci. Ella alça la mà i se la posa sobre el cor.

Ella parla...

I els nostres punys es dreuen tempestuosament. Els seus mots encenen en nosaltres l'odi immortal. I tots els llavis romanen closos i no comprenen ni mai no comprendran la paraula: Perdó. Ara el nostre cor batega pel germà mort. Per ell bategarà fins a la nostra fi.

III

La «Pasionaria» parla...

I ses paraules volen per l'àmbit de la sala. Braços joiosos s'allarguen vers nosaltres, de terres llunyes, braços embrutats de sol. I davant nostre oneja el blat dels camps. Per la ciutat roden els carros plens de garbes. Les boques són sadolles. Ja tots els homes són germans.

IV

La «Pasionaria» parla...

I rodes fins ara immòbils es posen en marxa, ulls fins ara dormits es baden i miren. Homes, dones, s'acorrueu en multitud pels carrers. Davalla dels cims el pastor sorrut, les mans aferrades al fusell... Els mots d'ella són armes de victòria.

V

Ella parla...

Damunt els nostres caps bateguen les banderes roges com empuñades en un dia de vent. Sota el sostre altíssim s'alça un clam de tots els cors, un crit que tots els llavis coneixen, la dolça melodia del nom benamat: «PASIONARIA»

VI

ERICH ARENDT
(Trd. M. R.)

UN RAM DE ROSES

Estan plens com de ferides els murs dels carrers. La gent encara transita. Pregons forats de bala hi feren els guerrers. I cada mur, trement, sembla una fita. Damunt el mur, que resta encar borat, d'un clau invisible penja un ram de roses ben negre i dur, perquè ja és tot passat. S'empeny la massa, cobejant revenja. Allí arribat, cada passant fa rodar el cos. Amb gran amor s'inclina vers la terra: vol veure i vol palpar el tros on aquell fusell feia la guerra als enemics que arreu eixien amb rostres verds, àvids de mort, i entre cadàvers, el nostre hero ardit, fogós, el pit obria. Tot a l'entorn es coloraven les pedres, molles de sang. I el cor de l'heroi caigut. El nostre esguard ara destria els records de les gestes de les orgulloses jornades, en què els nous almogàvers recobraven pam a pam la ciutat, tota en foc, alçant a cada passa barricades sota el sol que abrusava. L'heroi morí com sota un llamp. Ja s'apropen els nous, grans dies. Com roges ales s'inflen les nostres banderes. O, camarada mort! Les naus fan sonar en l'aire el nostre senyal. A trenc d'alba, en ton mur floreixen noves roses, ofertes de mà inconeguda. [Saltant fronteres, companys del lluny arriben per engruixir el front, cantant amb triomf «La Internacional».

LA VIDA ECONOMICA

La labor del ministeri d'Agricultura a favor dels agricultors i collectivitats agrícoles

Amb l'arribada a la frontera de la darrera partida de mil tones de patata d'Holanda, es dona per acabada la contribució d'aquest Ministeri al proveïment als agricultors i collectivitats del dit tubèrcul amb destinació a la sembra.

En total s'han importat i distribuït *sis mil cent tones*, corresponents a la primera campanya, de patata primerenca, la collita de la qual s'està fent ara, *quatre mil cinc-centes tones*, que es distribuïren entre les províncies de Llevant i que completaren les importacions que directament han realitzat algunes d'elles. I a la segona campanya o sembra de primavera, un total de *mil sis-centes tones*, que s'estan distribuïnt de la següent forma:

Badajoz (Castuera)	100 tones
Jaén	140 »
Granada (Baeza)	90 »
Ciudad Libre	330 »
Toledo (Ocaya)	350 »
Albacete	120 »
Cuenca	150 »
Guadalajara	150 »
Madrid	100 »

Quant als eigrans, s'han distribuït en total *dues-centes vint tones*; no s'ha pogut fer en major quantitat per les dificultats d'adquisició:

Badajoz (Castuera)	30 tones
Jaén	40 »
Toledo (Ocaya)	40 »
Ciudad Libre	40 »
Albacete	20 »
Cuenca	10 »
Guadalajara	20 »
Madrid	20 »

Actualment s'ocupa la Secció Central de Llavors de sembra, d'ajudar les de mongetes, soja i morenc, al qual efecte s'han adquirit als mercats nacionals i estrangers quantitats de llavors, que el Ministeri posa a disposició dels agricultors i de les collectivitats a preu d'adquisició i ports; tots aquells als quals interessin els susdits cultius han de sol·licitar-los directament d'aquest Ministeri, o a través de llurs sindicals, cooperatives, Seccions Agronòmiques o Delegacions provincials de l'Institut de Reforma Agrària.

El ministre d'Agricultura recomana amb tot l'interès, com imperatiu de l'agricultura de guerra, que es doni preferència a les terres fresques i de regadiu, així com a les de secà experimentades ja en tals conreus, a les sembres de morenc, sorgo, soja i mangetes sobre qualsevol altra planta de primavera que no ocupi la categoria de primera necessitat que caracteritza els cereals i lleguminosos de referència.

Quatre anys d'economia nacional-socialista

Es la tarda del 1.º de febrer del 1933, que el nou canceller Adolf Hitler va llegir la primera proclama del seu Govern; aquesta proclama anuncià dos grans plans «quadriennals», un «amb vistes a salvar el pagès alemany» i l'altre «amb vistes a salvar l'obrer alemany». El Govern volia conculcar en les eleccions inminents la majoria absoluta. Es per això que declarà tenir necessitat de la durada completa de la legislatura, és a dir de quatre anys, «Poble alemany, crida Hitler, donem-nos el termini de quatre anys i aleshores jutgem-nos». Heus ací el que fou dit sobre el contingut dels dos plans: «La idea del servei del treball i d'una política de colonització són els pilars d'aquest programa». No cal provar que ni l'un ni l'altre no han jugat en el curs dels darrers quatre anys un paper decisiu. Els dos «grans plans quadriennals» no existien pas; és per consegüent inútil examinar la qüestió de sobrer si han estat realitzats i en quina mesura. Un fet és innegable: el rearmament d'Alemanya realitzat en unes proporcions gegantines. L'autarquia econòmica, en tant que mètode per a realitzar el proveïment d'Alemanya pels seus propis mitjans, no ha reeixit; però l'autarquia com a política de supressió de la resta del món, constituïx la condició indispensable per a la realització de les intencions del govern nacional-socialista. Sense aquesta supressió la formació dels preus a Alemanya, que estan completament deslligats dels preus mundials, hauria estat impossible, i el finançament del rearmament hauria ja fracassat a conseqüència d'una inflació. No se sabria separar aquests dos fets: els que volien i volen el rearmament en massa d'Alemanya, deuen també voler aquest escapament amb totes les seves conseqüències. Sota aquest punt de vista el govern hitlerian no ha maneat d'esperit de continuïtat: la realització depenia de fluctuacions; hi mancaven un pla precís i una comprensió de les realitats, però l'orientació general fou la mateixa durant aquests quatre anys. La via a la qual els alemanys estan aferrats no era l'única possible. «L'alternativa alemanya» de la qual es parla molt sovint, existia ja fa quatre anys.

La crisi alemanya arribà al seu cim pel maig-juny del 1932. Des de juliol-agost es pogué constatar un millorament. A la resta del món es podien ja discernir els símptomes de recobriment. Començava a donar-se compte que la crisi podia ésser sobrepujada en certa mesura. No es podia dissenyar més la necessitat d'una política en vistes a crear una conjuntura, la necessitat de treballs públics, però era precís també decidir-se respecte a la segona possibilitat; calia escollir l'autarquia, o al contrari l'adhesió al desenvolupament econòmic mundial? Els partidaris de l'autarquia consideraven impossible el retorn a la situació del 1928-29 si s'adoptava la segona solució. Han triomfat a Alemanya ha escollit l'autarquia. Nosaltrs veiem avui el seu èxit aparent. L'atur forçós sembla haver minvat. La producció industrial (segons l'Institut fuer Konjunkturforschung) excedí el 1932 el 6 per 100 al de 1929. Però afegim nosteres: el mateix s'ha esdevingut amb la producció industrial mundial.

A nombrosos països, el millorament excedeix de molt al del 1929; els països on la situació del 1929 no ha estat assolida són els veïns d'Alemanya l'economia nacional dels quals depèn del comerç amb aquesta nació. (Austria, Txecoslovàquia, Polònia, Holanda, Bèlgica.) L'atrinxerament d'Alemanya constituïx una dificultat considerable per al desenvolupament de la represa mundial. Quant als altres països, l'augment de la producció equivalia a un augment de prosperitat, però aquest no és el cas d'Alemanya. Si la producció industrial d'Alemanya excedeix el 1932 a la del 1929 en un 6 per 100, però si al mateix temps la part de la producció, que no està ni al servei del consum actual ni de l'esdeyenidor dels homes, ha augmentat en unes proporcions gegantines, aleshores la producció destinada a aquesta mena de consum ha d'ésser molt inferior a la de l'any 1929.

Però també sota un altre punt de vista, Alemanya ha fet un mal negoci. Ha perdut l'excedent de les exportacions indispensables per a pagar els seus deutes. Ha deixat, en la seva majoria, de pagar-los i malgrat això han disminuït considerablement els seus deutes exteriors. Però, enemics, per finançar les importacions necessàries, ha venut els seus productes a uns preus cada vegada més baixos. Les exportacions alemanyes els anys 1933-36, calculades als preus del 1932, han representat una valor total d'uns 28 mil milions de R. M. i n'ha reportat al voltant de 18 mil milions, per bé que els preus interiors no hagin baixat gens, ans al contrari, han augmentat.

El senyor Priester, que ha establert aquests càlculs per als anys fins el 1935 (en el seu llibre «Miracle econòmic alemany») constata el que segueix: «Les importacions alemanyes durant els anys 1933 al 1935, d'una valor de 12.814.000 milions de R. M. han hagut d'ésser pagats amb un àgio de 5.075.000 milions de R. M., o sigui del 39,6 per 100». El 1935, les exportacions excediren les del 1932 respecte al seu valor, un 12 per 100 i quant a les quantitats encara més, i malgrat això Alemanya ha perdut en el curs d'aquests quatre anys quatre vegades més del que ha pogut economitzar en no pagar els seus deutes.

Comparant el desenvolupament de les exportacions angleses i el de les alemanyes, atribuïnt l'índex 100 a les exportacions de l'any 1932:

1932	100	100
1933	86	101
1934	78	109
1935	75'5	117
1936	84	121

Ningú no pot afirmar que era inevitable que Alemanya quedés al darrera.

Certament, ha estat ben difícil per a Alemanya mantenir estable la seva part en el comerç mundial, caigut per a les exportacions del 12'4 per 100 (1931) al 9'1 per 100 (1934 i 1935).

No hi ha canvi sense dificultats, però el de l'autarquia s'ha revelat el més difícil de tots i el que costa més sacrificis — el que era per altra banda de prevenir el que ha estat previst. Però la sort de l'economia alemanya i, per tant d'Alemanya, no fou decidida a base de consideracions econòmiques i quan el nacional-socialisme havia triomfat ja no pogué escollir. Per a un Govern que té la intenció de violar un tractat darrera l'altre, la política d'isolament econòmic era completament indicada. Després de quatre anys la lògica interior de la manca de sentit econòmic de la política alemanya és evident. Citarem un observador estranger: «S'ha arribat al màxim d'insensatesa econòmica, però, certament, també al màxim de la lògica militar.» L'esfondrament catastròfic de les exportacions alemanyes el 1933-34 reflecteix aquesta follia en una mesura molt més gran que els alemanys no havien previst i que ara s'abstenen de declarar.

Heus ací el fet fonamental: el nacional-socialisme, deliberadament, ha preferit el rearmament acompanyat de l'isolament voluntari a la prosperitat acompanyada de la cooperació amb el comerç mundial.

En aquestes condicions totes les temptatives de participar en el mercat mundial, constitueixen una contradicció en tot el sistema i han de fracassar. La mateixa lògica interior ha provocat a Alemanya el desenvolupament de l'economia dirigida. S'ha començat per orientar la indústria vers el rearmament i s'ha acabat pel menú obligatori. De 5.8 milions el desembre del 1932, l'atur forçós ha baixat (segons les estadístiques oficials) a 1.5 milions el desembre del 1936; no ha pogut, doncs, ésser resolt completament, i encara ho ha estat menys del que sembla, car un gran nombre de joves no figuren en aquestes estadístiques. La transformació del caràcter de la producció ha provocat una manca sensible d'obrers qualificats en nombroses professions. L'economia estatal domina igualment el mercat del treball, i aquest, en les indústries de l'armament, revesteix així de més en més el caràcter de treballs forçats. El finançament dels armaments és assegurat, no solament per les càrregues fiscals que constitueixen un terç de la renda nacional, sinó també forçant la gent, per la compressió del consum, a fer economies i a posar-les a disposició de l'Estat mitjançant caixes d'estalvi, banques, etc. Els emprèstitos, de fet, són, doncs, obligatoris. En prohibir en general tota altra de preus s'assaja establir un sistema obligatori d'aquests. Tot això no obeeix a raons filantròpiques ni per assegurar la prosperitat del poble alemany, sinó solament per assegurar el finançament del rearmament en massa a expenses del consum humà.

Alemanya esdevindrà una gegantina màquina de guerra. La consigna: «Els canons són més importants que la man tegas», ha adquirit ja una reputació mundial. Però els resultats de la política econòmica nacional-socialista durant els quatre anys darrers, poden ésser resumits en una frase encara més cruel: «Carn de canó en lloc d'éssers humans!».

Prof. GEORG DENICKE

l'antics s'han ruboritzat sota les ales del vent. Per l'escala d'estribord han descendit el capità i la dama. La poesia, llavors, ha tocat de peus a terra.

La multitud s'ha rifat del posat i els vestits del capità. Un li ha dit:

—Ximple!

Han estat rebuts per l'alcalde, han deixat un ram de flors a la tomba del soldat desconegut i, com que el vaixell no pertanyia a cap nació, han pres per cònsol l'estàtua de la Llibertat.

IX

Els mariners del Vaixell Fantasma van disfressats de mariners dels Estats Units. El casquet blanc els fa més blancs encara. Al vaixell li han posat dues xemeneies, un bar americà i un saló de ball. Hom ha proposat fer-hi també una piscina i dues pistes de tennis.

A París s'ha posat de moda entre les dames elegants el color «blau fantasma» i els lords anglesos i els milionaris americans han substituït els seus lots per còpies acunades del Vaixell Fantasma.

Es a dir: el vaixell s'ha civilitzat i la civilització, per snobisme, ha fet el salt enera.

La gent, per altra banda, ha perdut el respecte als mariners. Els visitants del vaixell els palpen per fer-se càrrec la seva irrealitat i després se'n riuen estúpidament.

El capità enyora la poesia fugissera de les nits lliures i irreals.

X

El capità està desconhortat. La dama, ara flirteja amb un altre, i ell, que no és d'aquest segle, no comprèn pas el flirt.

XI

S'ha llogat un cicerrone. Estan a la vista del port de Barcelona.

La tripulació s'ha materialitzat cada vegada més; fins i tot el cuiner s'ha pres el luxe d'estar refredat.

El capità se sent sol entre els seus companys.

El cicerrone escolta, el capità pregunta:

—Aquella estàtua que es veu a l'entrada del port, per què té el dit estès assenyalant el mar i està d'esquena a la terra?

El cicerrone parla encara i amb inflaments de braços:

—Vol dir que el viatger que hi cerqui llibertat — és una rèplica al vostre cònsol de Nova-York — que no s'acostia pas, que se'n torni al mar. Quan hi arribu la veureu rodejada de lleons. Si no fos així, fins l'estàtua desapareixeria.

Sota el casquet de banys del capità, un pensament-coet hi patina;

—En quin país he anat a parar!

Però mira el cel i un somriure retífica el pensament.

XII

El vaixell ha ancorat al port de Barcelona ja fa dies. No en pot pas sortir. Els mariners s'han sindicat i li han collectivitzat el vaixell. El prou ha fet valer la seva qualitat d'estranger, però en demanar-li la seva nacionalitat no els ha pogut contestar.

Ha reunit la tripulació:
—Mariners, companys: Maleduca l'hora en què salvarem aquella dona!

Un esclat de protestes.

—Companys! Tornem a la vida lliure d'abans, a viure l'aire de les mars exòtiques, de les nits blanament lunars. La gent no comprèn la nostra poesia. La gent és riu de nosaltres. La gent en aquests temps és riulla estúpida i pauca rodona. Per ella és que no toquem de peus a terra som una mena de clowns. Llencem el diner a l'aigua i tornem a la nostra llibertat.

Una ratxa d'insults i cops de puny fou l'èpítleg rotund del discurs.

—El vaixell és nostre! El vaixell és nostre! — cridaven els mariners, absurdament materialitzats.

El cicerrone encara fugiu com una llebre.

El capità plorà gotes de sang i maleï la veu de les sirenes.

XIII

Aquella nit els mariners baixaven a terra a celebrar l'èxit del discurs accionat.

En tornar, a punta d'alba, el vaixell no hi era. Havia salpat. S'havia fet escapol amb el seu capità fantasma i els seus baguls de misteri.

El port tenia una estranya llum blanca i l'aigua era un esclat de monedes d'argent.

Altra volta al Vaixell Fantasma l'havia engoli el misteri i la tenebra clenxinada de lluna.

Barcelona, 20 d'abril 1937.

RAMON BECH

(Il·lustració de Goué)

WATERLOO

EL GENERAL ANGLÉS. — En un moment, refusau de rendir-vos. (De d'Arcy, «Le Rire».)

El vaixell fantasma

(Ve de la pàgina 6)

monètona la vida seva fins ara dinàmica i independent.

Els parla:

—Ja ho sabeu que els vestits que duen ja no són de moda?

El capità deixa caure l'ullera de llarga vista al llarg de la cama i, com aquell que no ha comprès, diu:

—No ens interessa.

—Sabeu que els vaixells ja no van amb vela? — Insisteix la dama.

—Ho sabem, però no ens interessa tampoc! — respon olímpicament la suprema autoritat del veler.

Però la dama torna:

—Sabeu que sou uns estúpids? Us deixeu perdre el diner a carretades. Si em creguéssiu podriem omplir el vaixell d'or, des de la punta del trinquet fins a la pregonesa més remota del buc.

El cuiner obre gahsonerament la boca.

El timoner diu:

—Diner!

Tots els altres mariners el coregen.

El capità diu, conscient del seu deure:

—Essent tal com som ens ha immortalitzat Wagner.

La dama diu:

—Diner!

El capità:

—Wagner!

Pels cervells dels mariners les idees s'apiloten:

—Diner! Wagner! Wagner! Diner!

Diner! Wagner! Diner!...

VII

Més tard.

Ple migdia. Sol de cocos. Vent de palmeres.

A l'ombra del velam, que sorolla com un vol de perdus en emprendre la volada, la tripulació escolta devotament la dama:

—El pla és aquest: Presentar-nos a Nova-York. Llançar als quatre vents la nostra arribada. Modernitzar-nos. Fer públic el vaixell al preu d'un dòlar la visita. Organitzar una gran propaganda a la Nord-Amèrica i fer un viatge a tots els ports del món. En poc temps esdevindriem milionaris.

El capità, tot i ésser fantasma, sent una passió neixent per la bella dama i, en un moment de feblesa, accedeix.

VIII

Port de Nova-York País de la llibertat! Llibertat dels vius! Llibertat dels morts! Llibertat fins en el llinxament dels negres.

S'ha fet l'entrada triomfal del Vaixell Fantasma.

S'havia propagat la seva arribada per la ràdio, pel cinema, per televisió, per globus anunciadors, fulls de paper, diaris, anuncis lluminosos. Pertot arreu dos mots: «Vaixell Fantasma».

La gent ha envaït tots els llocs per on es podia atalar el vaixell. Aquest ha arribat per fi. Han volat avions i les bateries han esbombat pólvora honorífica.

La gent ha cridat, ha llançat aïcs, miols, grinyols, ha lladrat, ha enviat els barrets en l'aire, ha rigut, ha plorat, ha aplaudit, ha cantat himnes i fins i tot ha bramat. O, poder excels de l'entusiasme!

El vaixell ha atracat i ha hissat bandera negra. Els gallarets dels transat-

El vaixell ha atracat i ha hissat bandera negra. Els gallarets dels transat-

Gustau Courbet i la Com-mune de París

I
Es, el segle XIX, un segle d'epigons i de precursors; de tendències que inútilment tracten de reanimar un passat fecund en el seu moment i de possibilitats ambiciosos obertes a l'esdevenidor. Un segle amb tals caràcters havia de posseir, conseqüentment, una mobilitat extraordinària, ofereix una sensació de trànsit i de fuga inconfusibles. Al llarg d'ell es donen en tots els aspectes de la cultura i de l'art individualitats poderoses; però existeix gairebé sempre en elles, coincidint precisament amb la inevitable submissió a la seva època, quelcom que refusa aquella solidesa perfecta possible solament quan el terreny que es trepitja és ferm i l'ambient que es respira lliure d'amenaçes de decadència.

S'ha dit en contraposar el realisme socialista dels nostres dies al realisme crític del segle passat, que aquest «fustigava el mal social, posava al descobert els seus defectes, però que no tenia res a afirmar». Aquesta observació pot admetre's en el sentit que al segle passat, tot esperit honrat i veritable havia de tendir per força a la condemna i repulsa d'una societat, les tares de la qual començaven a deixar-se sentir amb símptomes evidents inevitables d'una fi propera.

Mai no foren tan freqüents com en el segle XIX aquests gestos orgullosos de desafiament i de rebellia amb què l'artista, l'home de lletres o el pensador emparen un esforç no comprès o una injusta indiferència o fredor cap a les seves obres. Es el segle dels «independents», dels escriptors que només «per a si escriuen», del poeta que abandona glòries hipòcritament concedides i es lliura al món dels negocis per fer més significatiu i ostensible el testimoni de la seva renúncia, del pintor que amb gest angixós d'últim reducte s'acull a viure semisalvatge d'un poble no civilitzat...

Abundants exemples de tal mena d'actituds pot oferir-nos-les un pintor les teories, actes i produccions del qual foren un motiu constant de discussions i polèmiques en el seu temps. Es aquest pintor Gustau Courbet.

La vida de Gustau Courbet queda perfectament enquadrada en el segle XIX. Neix a Ornans, un poblet del franc Comtat, el 1819 i mor a Suïssa el 1877. Era, segons sembla, home de gran vitalitat, amb aquesta subjecció al primari de tots els éssers de naturalesa exuberant. Una inconfusible afirmació de si mateix, càndida i sense rodeigs, l'acompanya tota la seva vida. Existeix una anècdota d'ell que el retrata perfectament: «Perquè, quins són en realitat els grans pintors contemporanis?», li deia un dia Courbet a Corot, i es contestava a si mateix: «Jo», i afegia després d'una llarga pausa «i després vos». Corot, segons sembla, comentava més tard les paraules de Courbet, i deia: «Si jo no hagués estat en aquell moment amb ell no s'hauria recordat de mi.»

Donada aquesta particular satisfacció de si mateix, moltes de les seves activitats de reptar i desafiant a l'època en què visqué, posseïen un motiu més pròxim a les condicions del seu caràcter que a un testimoni de just menyspreu pels costums i defectes del seu temps. Els seus enemics personals o els seus adversaris en art, com els seus contrincants polítics i el gran nombre d'escriptors servils que s'entestaren amb la Commune de París — a la qual Courbet pertanyia — quan aquesta fou vençuda, desfiguraren, engrandint-los, aquests defectes de l'artista, no sense fer, generalment, estima d'algunes de les seves qualitats — les més difícils de negar i les menys ofensives — gallejant amb això una falsa imparcialitat.

II
A mitjans del segle passat un ambient de tranquil·litat i de perill torbava la seguretat dels parisencs. «La sospita estava en tots els ànims. Es preparaven en secret esdeveniments sinistres i s'entreveïen vagament properes catàstrofes» (1). En aquesta atmosfera de mals presagis totgest fora del tot corrent o tota actitud que tendís simplement a singularitzar-se despertava els pitjors recels i les més agressives hostilitats. Per això, quan Courbet començà a exposar obres com «Els picapedrers» o «L'enterrament a Ornans», que s'apartaven únicament dels corrents dominants llavors en pintura pel seu propòsit de no menysprear en la realització artística les petites i les vulgares quotidianes, la coalició en contra de

Courbet fou quasi unànime. No en va el pintor havia confessat repetides vegades les seves idees «socialistes» i «democràtiques».

Al cèlebre prefaci del catàleg de la seva exposició particular del 1855 escrivia Courbet: «Ésser capaç de traduir els costums, les idees i aspectes de la meua època segons la meua apreciació, ésser, no solament pintor, sinó també home, en una paraula, fer art vivent, aquest és el meu propòsit». Més tard, en un discurs pronunciat a Anvers, afirmava: «L'art romàntic com l'escola clàssica, eren l'art per l'art. Avui, d'acord amb l'última expressió de la filosofia, és obligat raonar, àdhuc en art, i no deixar vèncer mai la lògica pel sentiment... Acabant en la negació de l'ideal (2) i de tot el que d'ell es dedueix, arribo plenament a l'emancipació

ció de l'individu i finalment a la democràcia. El realisme és, per essència, l'art democràtic.» Dues cites més completaran la noció que de les idees de Courbet pot formar-se el lector a través d'aquestes línies. En una carta dirigida el 1861 a diversos joves pintors que en disposar-se a inaugurar un estudi col·lectiu li oferiren la seva direcció, escrivia Courbet: «L'art en pintura no sabrà consistir més que en la representació per l'artista d'objectes visibles i tangibles»; i en un altre lloc de la mateixa carta: «La pintura és un llenguatge completament físic. Un objecte abstracte, no visible, no existent, no pot pertànyer al seu domini.»

Quan amb els fracassos de Napoleó III en la guerra franco-prussiana s'enderrocà el segon Imperi i quedà proclamada de nou la República el 14 de setembre del 1870, Gustau Courbet rep el nomenament de director de Belles Arts, en substitució de M. Niéwerkerke. Posteriorment, en esclatar el moviment comunista del 18 de març del 1871, Courbet és mantingut en el seu càrrec i, uns dies després, en les votacions per a la Commune de París, elegit delegat de l'alcaldia del districte sisè, del qual càrrec prengué possessió el 6 d'abril. En aquest mateix dia apareix al periòdic «Le Soir», una crida de Courbet als artistes de París. En aquesta crida deia, entre altres coses: «Avui acudo als artistes, a la seva intel·ligència, a la seva sensibilitat, al seu agruament. París els ha criat i els donà el seu geni. Els artistes en aquesta hora han de contribuir, amb tots els seus esforços (i això és un deute d'honor), a la reconstrucció del seu estat moral i al restabliment de les arts que són la seva fortuna. Per tant, és de tota urgència obrir de nou els museus i pensar seriosament en una exposició propera; que cada u, des d'ara, posi mans a l'obra, i els artistes de les nacions amigues respondran a la nostra crida... La nostra era va a començar. Coincidència curiosa!, el proper diumenge serà el dia de Pasqua; tindrà lloc en aquest dia la nostra resurrecció? «Adieu le vieux monde et sa diplomatie!»

Al dia següent apareix a la premsa una nova crida de Courbet als artistes. En ella diu: «... Havent conquistat París, a la fi, la seva llibertat d'acció i la seva independència, jo invito els artistes a pendre ells mateixos la direcció dels museus i de les col·leccions d'art que, essent propietat de la nació, els pertanyen, sobretot des del doble punt de vista de la vida intel·lectual i material. La meua opinió és que per aconseguir aquest propòsit, els artistes dels vint-i-dos districtes del Sena hauran de nomenar dos delegats per districte, la missió dels quals consistirà a reunir-se en assemblea al Louvre, en una sala especial, per a formar una nova comissió i determinar les atribucions provisionals». Aquesta assemblea tingué lloc

el dia 10 del mateix mes, i fou presidida per Courbet. En ella es nomenà una comissió encarregada d'estudiar les diferents reformes a emprendre, i se sotmeté el seu projecte a una nova reunió general d'artistes convocada en el mateix lloc — l'amfiteatre de l'Escola de Medicina —, pel següent avís publicat al «Journal Officiel» de la Commune, corresponent al dia 13 d'abril: «La Commune autoritza el ciutadà Gustau Courbet, president dels pintors nomenats en assemblea general, a restablir en el més breu espai de temps possible, els museus de la vila de París, en el seu estat normal, a obrir les galeries al públic i a facilitar el treball que es feia habitualment.

«La Commune autoritzarà a aquest efecte els quaranta-sis delegats que seran nomenats demà dijous, 18 d'abril, en sessió pública, a l'Escola de Medicina (gran amfiteatre) a les dues en punt.

«A més a més, autoritzarà el ciutadà Courbet, igual que la dita assemblea, per a restablir amb la mateixa urgència l'exposició anual als Camps Elisis. — París, 12 d'abril del 1871. — La Comissió Executiva.»

Assistiren a aquesta Assemblea més de 400 persones, i s'aprovà un manifest amb les següents bases d'apropament de totes les intel·ligències artístiques:

«La lliure expansió de l'art, després de tota tutela governamental i de tota mena de privilegis: la igualtat de drets entre tots els membres de la federació; i la independència i la dignitat de cada artista posada sota la salvaguarda de tots per la creació d'un comitè elegit pel sufragi universal dels artistes.» Entre els artistes nomenats per aquesta assemblea, per a tal fi, figuraven, a més a més, de Courbet i altres artistes, Corot, Daubier, Manet i Millet.

Com pot veure's per les dades transcrites, l'efimera existència de la Commune no fou obstacle perquè en ella es posés atenció a problemes com els relatius a la vida de l'art que no semblaven reclamar un estudi urgent i una obligada solució. En ella s'intenta per primera vegada seriosament organitzar els artistes en una agrupació que a la vegada que salvaguardés els seus drets impulsés la missió social de l'art. Es aquest un aspecte més en el qual la Commune de París constituï el més valuós anticipament revolucionari.

III

No permeté la breu duració de la Commune un ampli desenrotllament d'aquesta federació d'artistes. Thiers, amb els seus «rurals» organitzà a tota pressa des de Versailles l'aixafament del moviment comunista. Darrera la més heroica resistència, el poble de París sucumbí el 24 de maig a les tropes versallesques comandades pel mariscal MacMahon. Vingüé després la repressió sagnant i desapiadada de tots aquells que havien conservat la vida després de llur intervenció en el moviment. Contra els caps de la Commune que foren detinguts seguí un procés davant el consell de guerra instal·lat a Versailles. Gustau Courbet hagué de comparèixer davant d'ell. Les acusacions que se li feren foren les següents: participació en l'enderrocament del govern, excitació a la guerra civil, usurpació de funcions i complicitat en la destrucció de la columna Vendôme. D'aquestes acusacions solament fou reconeguda l'última. Com a culpable de complicitat en la destrucció de monuments públics fou condemnat a sis mesos de presó i 5.000 francs de multa.

Complida la seva condemna, Courbet marxà a Suïssa, on visqué fins al termini de la seva existència. Quan essent president de la República el mariscal MacMahon, s'elevà de nou la columna Vendôme, foren venuts tots els béns trobats a la casa de Courbet, a l'efecte de contribuir amb el seu producte a les despeses que ocasionés la reinstal·lació d'aquella columna que la Commune ordenà destruir per ésser el símbol de les guerres napoleòniques de robatori. A l'interrogatori que se li seguí durant el procés, Courbet afegia una altra raó que justificava aquella decisió de la Commune. «Allí no hi ha art, deia Courbet als seus jutges, referint-se a la columna — no hi ha més que nínots sense cap perspectiva. És necessari no haver vist mai la columna de Trajà, ni les Portes de Florència, per atrevir-se a aixecar semblant columna a París!»

RAFAEL SANTOS TORROELLA

- (1) Paul Mantz: «Gustave Courbet», a «La Gazette des Beaux Arts», any 1878.
- (2) Ha de tenir-se en compte que sota l'empar d'aquesta paraula es cometien, llavors, amb bastant freqüència, els majors abusos artístics.

CAMISERIA ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

MÚSICA I POLITICA

Un boicot a les músiques alemanya i italiana?

El nostre col·lega «La Voz», de Madrid, ha publicat el següent article, les suggerències del qual, indubtablement, s'haurien de prendre en consideració pels músics espanyols:

«Estem molt lluny d'ésser nacionalistes. Ens importa, sobretot, Espanya, la nostra Espanya, la que lluita contra el feixisme ajudat per tropes estrangeres. Es perquè ens importa defensar-la que ens dol que en aquestes altures, després dels incalculables danys que ens vénen ocasionant alemanys i italians, continuem essent tributaris d'aquestes nacions en matèria de música. Se'ns objectarà que l'art no té fronteres, la qual cosa és veritat; però a això repliquem que en les circumstàncies actuals afavorir interessos de pobles que ens fan la guerra constitueix una generositat excessiva o una candorositat lamentable. Concretament ens referim a les

emissions per ràdio d'obres musicals. A cada pas se'ns serveixen trossos d'òperes, simfonies, cançons, etc., de contemporanis mitjançant el pagament dels drets corresponents. Ningú més respectuós que nosaltres amb les grans creacions de l'esperit humà allí on es manifesti. Les nostres admiracions no tenen límits. No obstant, ens dol que productes moltes vegades mediocres siguin acollits sense objecció i que d'ells es beneficiïn els nostres enemics. El germanisme i l'italianisme en qualsevol aspecte, ens subleven ara més que mai. Combatem, en conseqüència, el costat polític, pels avantatges que reporta als que ens tracten amb la màxima crueltat, reduint a runes els monuments més bells de les poblacions espanyoles i fent vessar a torrents la sang innocent de dones i nens; destruir-nos, en una paraula.»

El novel·lista Joan Santamaria

(Ve de la pàgina 6)

«Ell (Savalls) estimava la seva terra per sobre de totes les coses d'aquest món i de l'altre.»

Aquesta amor al país, que és tan necessària en els moments que passem, és a prova de desenganys. «Els homes d'aquella generació — escriu de la seva, Joan Santamaria — hem estat els més constants i els més generosos. La pàtria no ens ha rendit cap gatge ni benefici material; però, malgrat això, o qui sap si per això mateix, no en trobarem ni un que hagi desertat de les seves banderes i que a l'hora de la prova no formi com un home.»

Com en totes les seves obres, sobretot en l'inoblidable «Filla de Tartari», en «Adam i Eva», trobem el Santamaria panteista, l'escriptor únic, capaç de fer reviure davant dels ulls del lector els paisatges més violats i llampants. Pinta, materialment, amb la paraula càlida, saborosa i viva, les meravelles d'aquella vall de Vidrà, davant la qual s'extasia l'heroi del llibre, Joan, una mena d'alter ego del propi autor: «Cert; no volia res, no envejava res, no pensava en res i no freturava res, amb tal de poder gustar com ell les gustava aquelles hores xopes de santedat i aquells dies de perfecta quietud interior, en el qual el seu esperit es fonia i s'esbrava materialment com un perfum finíssim en l'aire tebió que exhalava la sina d'aquella vall de Vidrà, abrindada d'una glòria sobrenatural.»

«La vall de Vidrà, amb aquell sol d'abril i aquell cel tan blau, estava encesa de glòria. Els arbres, les cases, les muntanyes, els llaurons, els sembrats, els camins i l'aigua de les riberes resplendien amb una brillantor setinada, com si tot ho haguessin acabat de brunyir. L'aire fi i transparent escurçava les distàncies en tal manera que els objectes i detalls més llunyanos feien l'efecte que, bo i allargant el braç, un hom podia abastar-los amb la mà. Tot aquell clap de terra tenia un esborronament de plaer, una frisança de súpera-

ció, un baf de carn tendra, un nequit d'esbravar-se cantant i exultant la gaudança i la meravella d'aquella tarda d'abril. Les copes dels pins eren com unes capses de música i tot l'airecel una viva policromia d'ocells i papallones. Marrocaven els puputs; piulaven els pardals i els picasoques; dringaven les calàndries i les cogullades; refulaven els lluers, els sots, els gafarrons, els passersells i les cadeneres; xerraquejaven els gaigs i les garces; xiulaven els ducs i els escloters; brunzien els insectes tots embriagats de sol, roncaven les grànules entre el senill dels tolls; saltaven els esquirois de branca en branca; miolaven els gats mesquers; corrien i gambaven per les senderes perfumades els llorigons sortits del riu; gorgollejava amb una fièbil cantúria l'aigua dels fontinyols i de les fresques correnties mentre el fiat de la serra, tot escarpint dolçament el brancam i la brosta, feia un rondí de non-non i deixava l'ànima abaltida i amurada de beatitud. La presència de la divinitat era visible en tota cosa i en tot esparsa; en cada mota de llum, en cada fulleta d'arbre, en cada gota d'aigua, en cada flor, en cada volva de pols, en cada moviment, en cada remor i en cada moment de silenci.»

Per acabar parlarem de l'home Joan Santamaria. Es sabut que, a segons qui, la coneixença d'un escriptor admirat li produeix una desil·lusió. Es clar que això només sol passar amb aquells escriptors que escriuen enmascarats. No amb els que, com Santamaria, es lliuren nuament i crua en la seva obra.

No és d'estranyar, doncs, que la coneixença que vaig fer amb ell, fa cosa d'un parell d'anys, hagi refermat en mi la viva impressió que ja m'havia produït la seva obra. El seu tracte, ple d'humanitat i franquesa, amb aquell matis de rudesca que té el seu llenguatge, convida a l'amistat fonda i duradora. Una amistat d'aquelles que t' honoren i t'encoratgen.

Només un desig em resta a expressar: que pugui arribar un dia que Joan Santamaria, una de les glòries literàries de Catalunya, es pugui consagrar lliurement a la seva obra.

JOSEF SOL

UNA NOVA EDICIO

CHOLOKHOV CAMPOS ROTURADOS

La gran novel·la de la col·lectivització de l'agricultura a la U. R. S. S.

PREU DE L'EXEMPLAR:
5 PSESSETES

Edicions Europa-América
APARTAT DE CORREUS 890 - BARCELONA

LA CIENCIA

El món pot tornar a l'edat del gel

Per GAYLORD JOHNSON

Quan es parla del període glacial o edat del gel, generalment se suposa que es tracta de quelcom que passà per a sempre... i que és tan difícil que torni a desplegar les seves fúries sobre la terra com la tornada del dinosaure.

En contemplar les profundes impressions que s'adverteixen a les roques, com a prova de l'espantosa pressió que sofríren sota la formidable capa de gel d'una milla de gruix que en una època cobrí la part septentrional de la nostra zona atemplada, mai no ens aturem a pensar allò que esdevindria a Nova York, Chicago, Boston, Leningrad, Londres i altres ciutats del Nord, si es repetissin les condicions que produïren l'edat dels gels a l'hemisferi septentrional.

I bé; solament es necessita un petit canvi en les condicions que determinen el nostre clima i la successió de les estacions perquè tornéssim a sofrir un altre període glacial... i es produïren el creixement dels camps de gel, fent-los arribar fins a la zona atemperada.

Es tan senzill com interessant, demostrar amb un petit experiment com podria esdevenir el que acabem de dir. Per a l'experiment no fan falta més que uns quants materials, dels més comuns i corrents. Malgrat tot, convé, abans de prosseguir, recordar alguns fets que ens ajudaran a entendre millor l'experiment que anem a portar a cap.

En primer lloc, d'acord amb allò que ens diuen els astrònoms, la causa principal del canvi de l'estiu a l'hivern, radica en la inclinació de l'eix de la Terra, quant al pla en què els planetes giren al voltant del sol. Una mirada a qualsevol diagrama en el qual estigui exposat gràficament això, ens permetrà adonar-nos de com l'eix terrestre s'inclina cap al sol durant l'estiu i es retira del sol a l'hivern, deixant de manifestar que les àrees situades entre dels cercles àrtic i antàrtic queden, alternativament, privades del tot de la calor del sol, i, a més, de la seva llum durant sis mesos sencers.

Això és el que dona origen a la formació dels casquets gelats que ostenta el món nostre, i també als que veiem en Mart, el nostre veí més proper en l'espai, l'eix del qual té, pràcticament, la mateixa inclinació que el de la Terra. L'hivern en un dels pols coincideix, invariablement, amb l'estiu en l'altre, perquè els pols oposats queden simultàniament exposats i amagats als raigs càlids del sol.

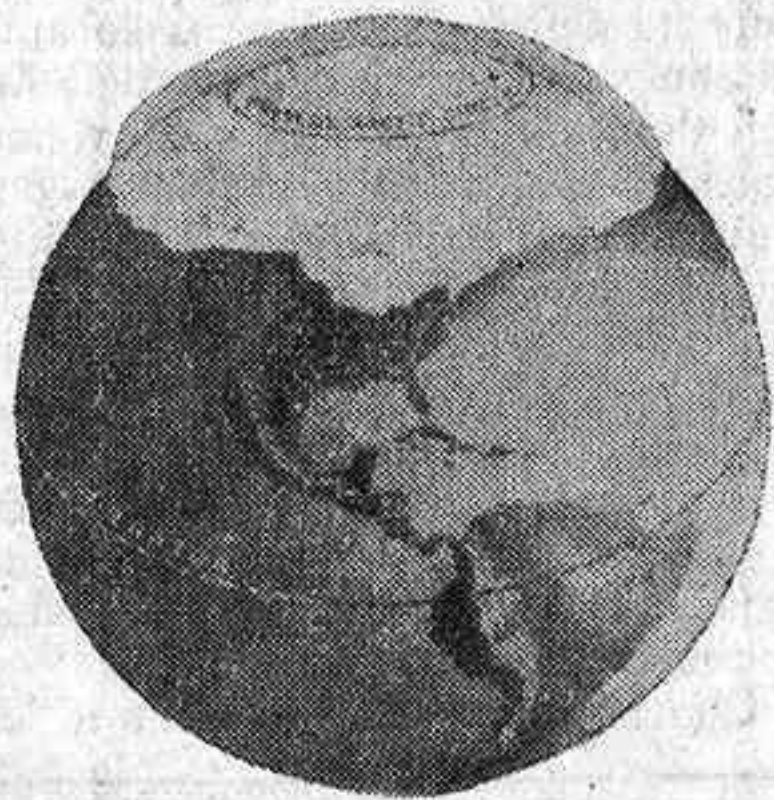
També és molt fàcil comprendre que aquesta perllongada privació del calor solar causa tal acumulació de gel que tot un estiu d'exposició als raigs del sol no és bastant a acabar amb ells. D'acord amb això, és clar que, dintre del cercle àrtic, el casquet gelat té sempre un caràcter més o menys permanent durant tot l'any... però, al mateix temps, per virtut de l'efecte dels raigs solars que cauen sobre la superfície situada fora de les zones àrtiques, el casquet de neus eternes mai no s'estén molt més enllà del cercle que el limita.

Portant a la ment aquesta explicació, ara farem un senzill experiment amb dues pilotes de goma del mateix volum, un parell d'agulles de punt i una làmpara elèctrica de gran potència. El nostre objecte serà esbrinar què succeiria si poséssim la inclinació de l'eix de la Terra de manera que la part que queda amagada als raigs solars fos més gran durant l'hivern. Per ésser més convenient per al desenrotllament d'aquest experiment, ens limitarem a prendre en consideració l'hemisferi septentrional. La pilota, com és natural, representa la Terra, mentre que el bulb elèctric representa el Sol.

El primer que farem serà travessar amb les agulles les dues pilotes, procurant fer-ho de manera que aquestes quedin ben centrades. Acabat això, des-

fem una mica de parafina i cobrim les dues pilotes amb una capa, procurant que la pel·lícula quedi el més junta possible, després farem girar les pilotes a la parafina desfeta i deixarem que s'assequi.

Un cop cobertes les pilotes per una capa de parafina, que les cobreixi de pol a pol, amb un gruix d'un parell de mil·límetres, estarem en condicions de veure quin és l'efecte que produiria una variació en l'eix del planeta que habitem, fent girar la pilota als raigs de la làmpara que supleix el sol. Naturalment que per a això convé em-

De modificar-se la inclinació actual de l'eix de la Terra, tornaria l'edat glacial i en aquest cas, la civilització hauria de concentrar-se al voltant de l'Equador i moltes de les nostres grans urbs actuals quedarien sota el llençol de la neu

prar un bulb de gran potència, com vent, que era de 400 vats.

Podem tenir la seguretat que qualsevol que sigui la inclinació de l'eix, la parafina es desfarà i gotejarà, i es dependrà de la pilota en totes aquelles parts que quedin exposades als raigs de la làmpara durant la rotació. També podem esperar, confiadament, que en els llocs que la parafina no quedi exposada a l'escalf de la làmpara durant la rotació, la capa romandrà sense desfer-se, de la mateixa manera que el gel de les regions polars roman congelat durant diversos mesos, en els quals no rep la llum solar.

En efectuar aquest experiment vaig fer dos forats en una taula, a inclinacions diferents, a l'efecte que em servissin de coixins, en els quals les agulles giraven amb facilitat, i poder mantenir els globus coberts de parafina girant davant la potent làmpara sense variar els angles. Un dels forats fou fet amb una inclinació de 23 graus de la vertical, mentre que l'altre tenia 35 graus d'inclinació respecte a la vertical. Els angles correctes foren fets valent-me d'un transportador i un trepant.

Per impedir que els raigs de la làmpara es difonguessin, vaig fer un forat circular en un cartó i el vaig col·locar verticalment entre la làmpara i la pilota, amb la qual cosa vaig aconseguir que els raigs de llum es concentrassin a la bola coberta de parafina.

Amb aquest aparell, disposat en la forma indicada, observem l'efecte que es produeix fent girar la bola als raigs calents que provenen de la làmpara, usant la pilota que està col·locada amb una inclinació de vint-i-tres graus i mig, que, com sabem sens dubte, és la inclinació de l'eix de la Terra respecte al Sol.

Fent girar lentament l'esfera parafinada al calor de la làmpara, es veurà que aviat es desprèn la cera, i en el curs d'una mitja hora tota la parafina, llevat la del casquet comprès al «cercle àrtic», anomenem-lo així, desapareix.

Una vegada la parafina de la pilota s'hagi desfeta, amb excepció del casquet polar, de la pilota que girà a la inclinació de vint-i-tres graus i mig, provem de fer girar l'altra, a la incli-

nació de trenta-cinc graus. En un temps raonable, succeirà el mateix que en l'ocasió anterior: tota la parafina es dissoldrà i només quedarà una àrea polar, en l'espai amagat als raigs de la làmpara.

Comparem de seguida aquesta àrea de parafina no derretida amb el casquet que quedà a la pilota que es feu girar a vint-i-tres graus i mig, i advertirem a simple vista que l'àrea parafinada de la pilota que es feu girar a la inclinació de trenta-cinc graus, és molt més gran que el de l'altra.

Ara bé; si assenyalarem en ambdues esferes les figures del Continent Americà, és evident que, si l'eix de la Terra s'inclina fins a trenta-cinc graus, el casquet polar cobriria la meitat del territori dels Estats Units.

Se suposa amb fonament que, cap a l'any 18000 A. C., durant l'última edat glacial que patí el món, els gels arribaren, pràcticament, fins més al Sud del Tropic de Càncer; i si s'observa en una esfera terrestre fins on arribà la invasió de les neus polars, esdevé, naturalment, preguntar-se si no seria l'origen de la dita edat del gel causada per una variació a l'angle format per l'eix terrestre.

La posició de què parlem, en realitat, no és sinó una de les nombroses teories que s'han proposat sobre l'origen del període glacial. Se'l coneix pel nom de Teoria de Drayson, per haver estat el general A. W. Drayson, un saví anglès, el qual suggerí la idea.

Drayson ens proporciona algunes dades matemàtiques excel·lents, que fan arribar a la conclusió que l'eix de la Terra no es manté constantment a la inclinació de vint-i-tres graus i mig sobre el pla normal de l'òrbita del planeta, sinó que va augmentant la dita inclinació gradualment, fins a assolir la de trenta-cinc graus.

Es clar que l'efecte que aquest augment en la inclinació de l'eix terrestre, ha d'ésser necessàriament el mateix que hem produït en la pilota en augmentar el dit grau, provocant menor grau de derretiment de la parafina que cobria l'esfera, a efectes de la làmpara que ens feia de sol. Es a dir, que la capa de gel augmentaria envaint irremeiablement el planeta fins a prop de l'Equador. Aquesta teoria explica quelcom que succeï ja... i que pot tornar a succeir.

D'acord amb els càlculs del general Drayson, el temps que requereix el canvi de l'angle d'inclinació de l'eix terrestre sobre el pla de l'òrbita, és d'uns 15,878, lapse en el qual assoleix la inclinació de 35 graus.

Per tant, estant actualment l'eix de la Terra quasi al mínim d'inclinació, no és molt difícil, subjectant-se a la teoria de Drayson, determinar l'època en què el període glacial tornarà.

Actualment estem, parlant en números rodons, a l'any 2.000; calculant cap endarrera, veurem que fou per l'any 13.878, abans de l'Era Cristiana, quan l'últim període dels gels estava

Any per any, augmenta la intensitat de l'hivern als Estats Units, i la neu cobreix carruatges en les principals artèries

en tota la seva puixança a l'hemisferi nord... i al sud també, com és obvi.

***

En aquella remota època, més de 2.000.000 de milles quadrades d'Europa, i uns 4.000.000 a Nord-Amèrica, estigueren cobertes per una espessa capa de gel, que en alguns llocs assolí un gruix d'una milla, o més de 1.609 metres. A la Nova Anglaterra aquest glacier arribava fins al sud del Cap Cod, que es formà amb les roques i terra despreses per les muntanyes de gel, cosa que també és aplicable als pujols de Dongan, a la Illa Staten, enfront de Nova-York.

L'extrem sud dels gels s'estenia cap a l'occident, seguint els actuals límits dels Estats de Nova-York, per l'Ohio Septentrional, arribant cap al migdia fins al lloc que actualment ocupa Indianàpolis. A Europa cobrí les Illes Britàniques i Alemanya, així com part de Rússia. Per tant, si la teoria draisoniana és correcta, hem de calcular que moltes de les grans ciutats dels Estats Units, Canadà i Europa Septentrional, quedaran destruïdes per la invasió dels gels quan el període glacial arribi al seu màxim, cap a l'any 18.000 de la nostra era.

EL TEATRE

Sobre el teatre revolucionari

Com hi ha dues classes de revolucionaris, i els uns volen alterar la vida social sense fer-se càrrec de com fer-ho, així també hi ha dues espècies de revolucionaris del teatre. Els primers se satisfan fent constar el pessimisme estat del teatre contemporani espanyol i aspiren a un canvi sense conèixer la matèria; són els que parlen, projecten i escriuen; el final és sempre un fracàs lamentable acompanyat pel desprestigi del teatre en general. Els altres, desconeixent la vida de l'artífic teatral, es troben davant d'un problema insoluble i el deixen a part de llurs afany amb l'excusa que ja vindrà el temps apropiat a tals qüestions.

Cal veure-hi clar. El teatre que veiem als teatres és un pur mitjà de distracció. Té el seu dret a existir àdhuc ara — des de cert punt de vista —, puix que la distracció de l'home treballador forma part de les mil coses precises per a guardar l'ànim de la població. Es parla que un teatre més adequat a les necessitats del moment seria molt més útil, però no tenint-lo hem d'acontegar-nos de moment amb el que tenim.

El que no podem tolerar és que tots els teatres representin el mateix gènere burgès. Necessitem un teatre nostre, un teatre que ens susciti noves idees, que ens ofereixi més que entreteniment, o sigui un teatre que visqui la nostra vida, que estigui al nostre costat, que sigui l'estímul en moments de depressió, guia enfront dels dubtes que ens mortifiquen, formal que ens faci d'acer, refugi espiritual per als conflictes que ens planteja la guerra.

I per a assolir aquest teatre, és necessari posar en clar el que pugui ésser un teatre revolucionari, i el que faci falta en aquestes circumstàncies. Es el que jo prefereix amb aquestes ratlles.

S'empen tres paraules: teatre revolucionari, teatre obrer i teatre de masses, i gairebé sempre s'usen en igual sentit. És, però, una equivocació. El teatre de masses és un concepte subordinat al de teatre obrer. És el teatre obrer en el qual pren part personal artístic com cap a l'escenari, i per tant crea noves lleis de moviment i de pronunciació, non ritme i sobretot una nova dramaturgia. Sense personal preparat per a aquest fi no hi haurà sinó dilettantisme ridícul, sense direcció forta i artística (comandament únic!) i no sortirà sinó un caos terrible que produirà mareig i que desprestigiarà el nou art. A més, el teatre de masses que da mort en una decoració naturalista o il·lusionista i demana amb violència un ambient monumental, un marc simbòlic per a fer valer les seves qualitats particulars i típiques. Un conjunt de vint persones a l'escenari sempre serà de vint persones, si l'ambient és realista i demostra la seva veritable mida, però donaran la impressió d'una massa en l'anomenat decorat constructiu que no té sinó valor simbòlic i que permet a més al conjunt agrupar-se de qualsevol manera impressionant despertant la il·lusió que hi ha moltes persones més de les que hi ha realment, i englobant el públic mateix en la massa que preten ésser.

El terme tècnic «teatre obrer», em sembla el millor i més ampli de tots els que es refereixen al teatre revolucionari. Diu que és un teatre d'obres per a obrers, és a dir, un teatre veritablement proletari. D'un «teatre obrer» s'exigeix tot allò que pugui tocar l'obrer, que tracti d'una manera estrictament antiparlamentària els problemes particulars i econòmics de l'obrer, la seva lluita de classes, la seva psicologia, la seva situació política i cultural. Aquest teatre trobarà un estil propi, i educarà els seus artistes. El teatre obrer, a més, transformarà les obres clàssiques segons la seva necessitat i aprofitarà el poc que li deixa el teatre burgès; puix que aquest ha perdut completament el contacte amb la nostra època.

El fet que encara s'empenen els teatres, encara que s'hi representin obres mitjanes i àdhuc pessimes, només prova que el públic s'ha acostumat

«a anar al teatre a riure o plorar». Primer cal dir que un mal costum es perdrà, no de sobte, però a poc a poc; i en segon lloc: es pot aprofitar aquesta predilecció del públic presentant-li els problemes necessaris d'una manera que el faci riure o plorar, segons les seves qualitats.

I per fi, el terme «teatre revolucionari» no dona idea clara del seu significat i queda confós. No se sap si es tracta d'un teatre que ensenyi en les seves taules la revolució o d'un teatre que posi a discussió certes qüestions revolucionàries, siguin actuals o no. A mi em semblen falses una i altra interpretacions, puix que la representació d'una revolució no ha d'ésser forçosament teatre revolucionari. Penso, per exemple, en el «Danton», de Romain Rolland que quedarà sempre teatre netament literari, àdhuc burgès, i vagorós, encara que ningú no podrà negar que a l'escenari es desenvolupa una revolució de veritat. La manera de veure la revolució fa el teatre revolucionari, i Rolland no pot sortir de la seva manera de mirar les coses, que en aquest cas és la d'un pacifista pur. Comparant el seu «Danton» amb el del poeta Buechner, es veu la diferència. Es pot escriure una obra sobre la revolució àdhuc feixista; però un teatre que aparentment no ensenya res de revolució pot ésser la revolució mateixa. Solament un teatre obrer dona la garantia del seu caràcter seriósment lligat a la classe obrera.

El terme «Teatre revolucionari» — des del punt de vista científic — és quelcom completament diferent de tot l'esmentat. És un teatre resultant de la revolució teatral; un teatre que deixa caure tot allò que pugui estar mancat del teatre anterior, i intenta descobrir novament, les lleis pròpies i històriques psicològicament innates. Aital teatre revolucionari, nascut de la revolució del teatre com a art independent, mai no té facilitat de trobar el seu públic, disposat a sumir-se en una sensació espiritual. És un precursor cultural que en cas que resulti de veritat de l'esperit popular obliga i veu els seus espectadors. Si resulta aliè al sentiment del poble, desapareixerà inevitablement.

En altres països, la revolució i la lluita antecessor han creat dos tipus de teatre, diferents en llurs anhels i en llur expressió. El teatre d'agitació i propaganda (AGITPROP), una classe de teatre volant que es veu des de fa poc a València, i el teatre de cultura. El primer és una institució de pura finalitat, que no té ambicions altament artístiques, però que empra la tècnica artística per a efectes de propaganda. Vol propagar una idea política, una tesi, una consigna. Se serveix sovint d'aficionats i s'ha creat un estil propi, estrany al teatre corrent. És fàcil d'aplicar arreu i és el millor mitjà de propaganda (menys la pel·lícula), que tenim. Aquest teatre el trobem a gairebé tots els països que tenen una classe obrera organitzada que sofreix. Però el teatre cultural netament proletari no pot viure en un país capitalista i per això queda limitat a la URSS. Els anomenats teatres revolucionaris en altres països, com el de Piscator, per exemple, i la Volksbühne, de Berlín, eren teatres burgesos més o menys radicalment a favor del proletariat, teatres creats per uns intel·lectuals que no tenien gran ressonància en la població, amb excepció del proletariat preparat pels cursos i el seu partit i dels snobs burgesos que són partidaris de tot allò que els sembla estrany i nou.

El que ens manca a nosaltres a Catalunya és un teatre, nucli de tècnics teatrals que a més d'ésser tècnics siguin veritables revolucionaris actius. Ells hauran de formar un conjunt d'artistes i aficionats de talent, i el que falta, el públic interessat que s'obliga a acudir amb regularitat, es trobarà per mitjà dels grans sindicats. Sortint d'aquest nucli es formaran més i més grups i el teatre burgès morirà, sense que ningú pugui salvar-lo.

MIGUEL EDUARDO

Acaben de posar-se a la venda els tres llibres premiats i editats per la Generalitat de Catalunya:

Premi Folguera

Pere Quart - BESTIARI (Il·lustracions de X. Nogués) . . . . . 10 ptes.

Premi Joan Maragall

A. Escasans - LA CIUTAT DE BARCELONA EN L'OBRA DE JACINT VERDAGUER . . . . . 8 »

Premi Ignasi Iglesias

Xavier Benguerel - EL CASAMENT DE LA XELA . . . . . 7 »

Demaneu-los a **LLIBRERIA CATALONIA**
Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

CAMISERIA
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 14
Telèfon 41655

LA MARCA DE FAMA MUNDIAL
SENS COMPETÈNCIA EN DURACIÓ I ECONOMIA
AUTOTRACCIÓN ELÉCTRICA, S. A.
GARATGE ELÉCTRIC
MOIA, 818

Barcelona i els seus primers diaris

(Ve de la darrera pàgina)

tre «gasetes», i a desgrat d'haver anat passant dies i més dies, hem de dir amb Fra Antolí: «Padre, no baxa nada». Senyor Redactor: Coratge i a ells: Pel que veiem, heu pres el camí de ferir-los pels mateixos talls, puix que són tan necis. Us aconsello que no ho seguïu, perquè si volguéssiu respondre a sàtira per sàtira, el «diario» vostre es tornaria tan inútil i desgavellat i odiós com ho són als ulls de la raó tots els periòdics insurgents; i no és aquest l'estil amb què començàreu. Us afegireu que pagant els contraris amb la mateixa moneda, o sia, tornant-los insults per insults, els fareu callar? Ai, amic; no ho aconseguireu, i si ho heu pogut sospitar, no coneixeu el que és fanatisme. Folls rematats són els vostres contraris; així, quan els vingui la bogeria parlaran pels colzes, encara que sigui dient sempre el mateix. De manera que us prego que tingueu a bé respondre, encara que no sigui més que per una sola vegada, al feroç autor de la «Catalinaria» que inserí no menys que quatre «gasetes» de Berga; perquè estic segur que pel Principat es creu que esteu estordit, i que us han posat en forma. Mentrestant, u strameto les següents dècimes que es troben en un diari de Madrid, i que no poden venir més al cas per a confondre aquesta casta de toixos presumits (segueix la dècima, que, per ésser llarga no copio, i diu la signatura): Déu us guardi molts anys. — Don Verídico Claro.»

Com podeu veure, aquesta carta està dirigida pel «Diario del Gobierno de Cataluña y de Barcelona» al redactor del «Diario de Barcelona», prova evident que en l'esmentada data es publicava, i crec que de no haver continuat sortint el «Diario de Barcelona» no hauria tingut cap utilitat l'esmentada carta, almenys de no estar folls, puix que no crec a ningú amb judici sa que escrigui una carta a un mort. Jo ho veig així, i vosaltres?

En el núm. 114 del dilluns 23 de desembre del 1811, del «Diario del Gobierno de Cataluña y de Barcelona», pàg. 1 i 2, diu: «Victoria. Del «Diario de Barcelona» sobre el fanatisme insurreccional. Conte El general Lacy, enmig de les seves afanyoses ocupacions, rep memorials de diverses juntes, de diverses persones, de diverses corporacions, sobre el «grandiosísim» dany que causa a l'opinió de la gent la circulació del «Diario de Barcelona». Al començament els lleixen amb algun menyspreu, i de tant en tant els interromp dient: «Què li farem a un paper que diu tantes veritats?» Algunes reclamacions es fonamenten en el fet que el «Diario de Barcelona», amb la major despreocupació, i amb un aire de franquesa, ridiculitza personalment molts dels principals herois de la batalla, tals com Milans, Saisfield, etcètera. A això diu: «El seu redactor no fa més que ferir pels mateixos talls, puix que tot just sortí a la palestra que els periòdics de la província l'atacaren amb injúries, més bé que no amb arguments». Arribà l'últim memorial, en el qual anava signat «Marchamalo», i incloïa un «Diario de Barcelona» que conté una anècdota re-

lativa al dit «Marchamalo» i al mateix Lacy, etc., etc. Es va concloure la sessió formant-se un esborrany del decret, que dictà «Marchamalo»; i havent-se després passat a l'audiència de Vique, s'imprimí al diari d'aquella ciutat del 7 de desembre del 1811, i que és com segueix: «Don Lluís Lacy, etc. (no ho reproduïxo per ésser llarg, però ho poden consultar al dit diari, en el qual imposa les penes de 25 lliures i excomunió a aquell al qual es trobi un «Diario de Barcelona», etcètera, el qual segueix amb el núm. 116 del dimecres 25 de desembre del 1811 del mateix diari, pàgines 1, 2, 3 i 4, en què acaba el dit article, però especialment vegeu el núm. 117 del dijous 26 de desembre del 1811, a les pàgines 1 i 2 del «Diario del Gobierno de Cataluña i de Barcelona», que, al peu de la lletra, diu el següent:

«Carta de don N. N. Vic, 22 de desembre. Avui ens hem vist inundats del núm. 111 del «Diario de Barcelona». Pertot arreu n'hi havia. Al carrer, al mercat, al cafè, fins a la sala de sessions de la Junta, i a l'al·lotjament del general en cap. Això causà molt de disgust. Tots els agutzils de l'Audiència foren enviats a recollir aquest periòdic; mes no per això deixava la gent de voler assabentar-se del seu contingut i perdre's en conjectures sobre el mitjà amb què havien arribat tants exemplars en tan poc temps. A la nit se'n tractà entre els membres de la Junta. Ningú no volia signar cap decret. Els hisendats recelaven de comprometre llurs béns; i les querelles mal esmorteïdes entre els membres de la Junta i el general han tornat a encendre's. Aquest sospitava que l'article del «diario» vostre podia molt bé haver estat enviat directament per algun dels de la Junta, que no és amic seu, i que aquest havia pogut, també, a causa de les relacions que té amb Barcelona, fer introduir tots aquests exemplars que «hem vist». Solament el perill comú és el que els uneix, però ells estan ben cansats els uns dels altres. Paciència. Que vulgu Déu preservar-nos de la repercussió de llurs dissensions interiors. Pel que es refereix fins ara, l'efecte que n'hem vist és que molts membres de la Junta han presentat llur dimissió. Pequera i Larrad s'han retirat i passen a Mallorca; tots els expatriats de Barcelona han de congregarse, sota pena de multa, el dia 28 per nomenar representants que formin nova Junta provincial. Aquesta serà la XII que hi haurà hagut des del començament de les nostres turbulències, i farà el mateix que les altres.»

Aquestes dades són per si soles més que suficients per a demostrar que el «Diario de Barcelona» es publicava amb el dit títol l'any 1811, la qual cosa és una dada molt curiosa per a la història del periodisme, i estic satisfet d'ésser jo el primer d'haver descobert i publicat aquesta notícia.

JOAQUIM ALVAREZ CALVO

Llegiu cada divendres
LA CORRESPONDENCIA INTERNACIONAL

UN HOME INEDIT

(Ve de la pàgina 4)

Un cop de botzina el despenjà d'aquests records bells, molt bells, però que passejats pel carrer poden ésser causa d'algun desàrranjament físic.

Quan volgué reprendre aquell «film» interromput, no fou possible, perquè d'ell ja s'havia apoderat l'enuig. L'enuig era aquest: La mestressa el burxava per saber on es ficava després del treball.

—Miri, Pere: si no ve més aviat s'haurà de menjar el sopar fred... Hem d'estalviar el carbó, ara, sap?

Arribà a l'oficina. S'asserenà. Després tindria la cara dura i la Carmeta tindria els nervis inquietats tot el vespre: què tens, Pere?; que no et trobes bé?; que l'he fet enfadar, jo?; que no estàs content de mi?...

Entrà al despatx. El mosso que encara tenia la barra d'aixecar la porta a les mans, se'l mirà estupefacte: Avui, en Pere Diaquiló era el primer!...

V

Malgrat la seva entusiasta incorporació a la vida, Pere Diaquiló tenia uns anys que ja li aplanaven les espatlles.

Malgrat tota la seva bona voluntat.

Malgrat tot el seu optimisme.

Malgrat tot: havia arribat tard.

Aquelles hores perdudes qui sap amb què; aquella existència reclosa qui sap on, ara l'envellien més i era impossible recobrar-les, tan boniques com eren abans. Diaquiló sortí enrotllant-se la bufanda al coll, aquell vespre. El mosso, amb la barra de baixar la porta a les mans, se'l mirà sorprès d'aquella precipitació desacomunada.

—Salut, Pere...!

Que n'és de bonica la llibertat. L'ocell madur ho sabia això. Somreia feliç. Tot ho trobà com l'altre dia. Guaità al seu entorn. Res no havia canviat de lloc: la botiga de perfumeria, l'escala ampla, la llibreria, la tenda de queviures, la perruqueria... Tot igual.

Fins allí anà ell com sota el guiatge d'una mà alada, invisible i amorosa. Encén una cigarreta. Ara vindrà la Carmeta somrient de veure'l esperar angunios. Vindrà penitent, amb una mica de retard, carregada de raó: «Dispensa, noi; he sortit tard i no he pogut evitar l'encontre d'una companya...»

No fou gaire terriblement llarga aquella tardança d'ella.

Diaquiló li passà la mà pel llarg del braç com tement una mala passada dels vidres de les ulleres.

—Passem? — demà ella agafant-lo pel braç.

—Amb aquest fred? — fa ell.

Sí. Amb aquest fred. Sota els llums del carrer. Sota els estels titillants penjats damunt el cel serè i blau... De costat, units per l'influx de la cordialitat i de la gràcia captivant de la noia. Diaquiló, malgrat el turment anihilador de l'asma diu que no es cansa. «I ara; ell cansar-se?»

I somriu amb dificultat manifiesta.

Al lluny, penjades en la foscor del carrer, hi ha unes lletres rogenques que diuen «cinema». Canvien de conversa. Parlen de cinema, de teatre, de música, de poesia...

Darrera els vidres de les ulleres les ninetes devien anar de bòlit davant tantes coses boniques de saber, desconegudes i atabaladores.

Ah, però; a més de noies boniques hi havia poesies boniques, també; llibres amables i teatre selecte? I a ell, quina mena de llibres li plaien? Ara sí que l'havia posat en un tràngol difícil!

—A mi m'agraden... que et diré jo, ara...

La Carmeta, agafant-lo fortament pel braç i fent-li l'ullet, l'interrompè graciosament:

—Jo t'ajudaré a dir-ho; Schubert, Poe, Dickens, Zola...???

Diaquiló somrigué, abocat l'esguard audaç damunt el rostre d'ella:

—Ets tan bonica com admirable!

—Gràcies, Pere — remercia gentilment Carme — Esperava això de tu!

Un article de Marcel Rosenberg

(Ve de la pàg. 4)

paciència d'Anglaterra i França (els interessos nacionals de les quals estan directament lligats al desenllaç de la lluita a Espanya), portaria, inevitablement, la denúncia definitiva de l'acord de no intervenció.

El programa del Govern espanyol que dirigeix la lluita del poble contra els traïdors a la pàtria i contra els intervencionistes estrangers, continua essent la defensa de la República i de la democràcia. Els homes polítics de totes les tendències representades al si del Govern espanyol, són partidaris convençuts de la República parlamentària.

Estic personalment persuadit que la fusió dels anarquistes més revolucionaris i fermes amb els altres elements que componen el Front Popular, serà la garantia de la col·laboració futura que s'establirà entre aquests partits, a base d'una vasta democràcia, després de la victòria contra el feixisme.

La participació al Govern de partits burgesos d'esquerra, és la millor prova de la unanimitat de les afirmacions dels qui parlen de la «sovietització» d'Espanya. Aquests partits burgesos d'esquerra estan representats, tant al Govern central com als Governos base i català; a més a més, tenen una influència dominant en la composició del Govern base. Es coneixen bé les opinions polítiques del President de la República.

S'allunyen bastant de les idees socialistes.

Des del punt de vista constitucional, la legalitat del Govern actualment al poder, és absolutament incontestable i irreprotxable. Les Corts existeixen i es reuneixen regularment en les dates previstes per la Constitució. El Govern Largo Caballero s'ha presentat davant les Corts i ha rebut un vot de confiança. El President de la República, senyor Azaña, ha confirmat a Largo Caballero, representant d'una de les masses populars, la missió de formar un Govern, el caràcter constitucional del qual no pugui suscitar cap dubte als qui no desitgen desnaturalitzar grollerament la realitat, pretenent que hi ha una «dictadura» de Largo Caballero.

La millor prova que el Govern espanyol, en la seva lluita contra els traïdors i els intervencionistes estrangers es recolza en les més àmplies capes del poble, és l'esperit d'unànime solidaritat que la classe obrera, els intel·lectuals, els camperols i la burgesia d'avantguarda, el sostenen en la seva política militar i econòmica.

El poble espanyol que ha donat al món alts exemples d'heroisme, valor i abnegació, lluita per la defensa de la República democràtica, i per les llibertats cíviques.

Per això compta la República Espanyola amb la simpatia de tota la humanitat que pensa i es troba a l'avantguarda de les conquestes socials.

Estaven davant el cinema.

—Mira: Fred Astaire i Ginger Rogers... Entrem?

—Sí, Carme; a mi també m'agrada Roger Singers!!! — digué Pere sense deixar de guaitar-la.

VI

El trasbals d'aquella nit el deixà aclaparar i temorenc tot el dia. S'hauria espantat la Carmeta? Pensà en ella de seguida. Tenia el cap espès. La mestressa el trucà desesperadament a la porta de la cambra: «Pere! Pere, aixequi's! Pere, que toquen les sirenes!!!» Hi hagué pànic a tota la casa. Terror a cada pis. Tothom baixà atropellant-se. Les criatures ploraven esporuguides. L'esguard tremolós preguntava per què les havien despertades tan aviat i bruscamment; l'esguard esbatanat demanava per què les treien del llit i del pis amb aquell fred que feia! Per què? Diaquiló encara, ara, tenia aquell quadre d'horror davant seu. Ensonyat, tremolós, baixà l'escala enfundat dintre l'abric. S'obrí la porta de l'entresol i dintre el dintell lluminós aparegué una veina amb un: «Hola, senyor Pere; ja hi tornem a ésser...» a la comissura dels llavis, tivada, temptadora, iexuberant dintre el barnús i flonja damunt les xinelles.

Mentre baixaven l'escala, s'apagaren els llums. Ah, però, res d'això no contaria a la Carmeta. Podria despertar-li la gelosia, aquest mal terrible de les dones, i no voldria ell que el dubte terrible la fes plorar. Acudiria pressós per saber d'ella ben aviat.

—T'has espantat, Carmeta?

Diaquiló hauria volgut passar el perill al costat d'ella. En refugi aguantant l'ale, la mà damunt el cor per aturar aquell batec precipitat i espantadís. Tot el dia tingué la imatge somrient d'ella davant seu. No li hauria ocorregut cap contratemps. Ell ho esperava que fos així.

Però, ara s'adona que es fa tard. I ella no ve! Com és això? Diaquiló començà a passejar d'angúnia i una fiblada íntima amunt i avall de la vòvera. Feia estona que els dits jugaven dintre de la butxaca de l'abric amb un plec de paper.

Però cansat d'esperar i de donar-li tombs és decidí a veure de què es tracta. Un llamp li aclareix el misteri. Però el dubte s'interposa de seguida. Podia ésser possible? Agafà el paper... El vespre anterior ella l'ajudà a posar-se l'abric... Aquell paper tenia un perfum conegut. Davant l'esguard intrigat, desplegà el paper. No hi havia dubte. Era de la Carmeta!

«Amic...», començava. Mirà més avall i veié que conclouia amb una C enorme, fina i pulcra. «Amic: A part del dany que pugui causar-li aquesta ruptura inesperada, espero que no tindrà altra queixa contra la seva Carmeta. Jo necessitava per al meu llibre, que ara també serà el de vostè, un home inèdit.

Un home psicològicament com vostè i no vaig tenir cap recel a intimitar. M'interessava vostè i l'espia cada dia allí en el cafè, sap? Per què?, dirà. I jo, amic, responc: Perquè no ha tingut punt de semblança amb els altres homes. Perquè no ha estat un taramana, ni un petulant, ni un insuportable. Perquè no ha estat l'home barroer que en l'obscuritat del cinema ha passat el braç pel respall del seient per atreure's els llavis de la noia; ni ha cercat en la proximitat dels nostres cossos en la clandestinitat del staxis, el gest ni la paraula obscena; ni ha estat el galan grotesc d'exhibir-me pels carrers i davant dels amics com un trofeu guerrer... L'he admirat per tot això. I, perdó, amic. Res més.

Ah, i ara, per a no ésser desagradat del tot, li dic que sigui resignat en el desengany, i optimista en el futur, que no cal dir que li desitjo venturós. Que no hagi d'augmentar en el text de l'última pàgina un paràgraf breu i concís que digui: Desideri Piules va resultar després del desengany amorós i després de tot, un home tan grotesc com els altres: se suïcidà! I fóra una llàstima, Pere!

Amb tot l'afecte, C.»

Era d'hora. Diaquiló deturà un taxi. El xofer l'ajudà a pujar. Sentí fred. Aquell vespre li semblà el camí de casa més llarg que els altres dies, més trist i més solitari.

JAUME BORRELL

Bèlgica premia el film «La Patrulla perduda»

Com a resultat del Festival Anual Cinematogràfic de Brussel·les, la pel·lícula de Víctor McLaglen «La Patrulla perduda», rebé el premi màxim de la Medalla Prix du Cinema, concedida a la millor obra cinematogràfica de la temporada del 1936-37.

Aquest és un guardó anual molt celebrat a Bèlgica, en el qual un jurat mixt, compost d'altres personalitats, passa judici sobre els mèrits de les millors pel·lícules de tot el món. Cal notar que John Ford, productor del film vencedor, també realitzà la famosa obra «El delator», la qual, entre els molts honors que ha rebut, guanyà també el Prix Roi, que li concedí el mateix festival belga l'any passat. Una altra cosa digna d'anotar-se és que Víctor McLaglen és la figura principal d'ambdós films premiats.

NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **Gragees potencials del Dr. Soivre** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia** (impotència en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fatiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRE**

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tan físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de oficines, banquers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivre, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per a reprendre's sovint i amb el màxim resultat, i s'arriba a l'extrema vellesa sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per a convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA — Dirigint-se i trametent 25 ptes. en segells de correu pel franquès a Oficines Laboratori Sokatarg, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Barcelona i els seus primers diaris

1761 a 1792

Saludo tota la Premsa en general i en particular tota la que té per objecte la defensa dels interessos del periodisme; i mogut per la quantitat tan gran de falsedats que alguns periòdics vénen publicant, i veient que persones més indicades que no jo no surten en defensa de la veritat, ho faré jo.

El periòdic és l'amic i conseller de l'ideal, la més poderosa de les armes sobre la marxa progressiva de la societat moderna i amb raó se'l pot anomenar quart poder de l'Estat. Periòdic aquest llibre diari que es lliura al públic, sentinella avançada del veritable progrés, i enciclopèdia viva del segle actual. Quins annals poden comparar-se-li en la minuciositat amb què relata qualsevol succés? On trobarem sinó en les col·leccions de periòdics la veritable fotografia, diguem-ho així, de la societat de la nostra època, amb els seus vicis, costums, genialitat i literatura del poble? Des que tenim periòdics, què hi ha que no es pugui aprendre gràcies al periodisme? I què; saben molts que aparenten saber tant, que ho han après d'ell? Essent així, per què no posar més cura i tenir present que no és el mateix escriure que parlar, i no oblidar que les paraules se les emporta el vent, però una «falsa notícia impresa» queda per sempre? És e naixó que jo tindrè especial cura, i i no m'apartaré ni el més mínim de la fidel veritat històrica.

No cregueu que aquestes falses notícies de les quals parlo són recents, no, i tampoc de persones de poca cultura o de periòdics de mitjana fila, i això dura des de l'any 1900 i estem al 1937, i segueix tot igual; jo no puc creure que no ho sàpiguen, però, per què no tenen més cura, puix que es dona el cas de publicar un clixé del periòdic que detallen i ésser fals (tinc les proves) i això és el que m'indueix a publicar el present article, i perdó si algú es molesta o s'ofèn, puix que no és aquesta la meua intenció, sinó posar el periodisme al lloc que li correspon històricament, i que pensin que hi ha veritats amargues, però n'hi ha.

(Com podeu veure pels clixés adjunts, crec que serà suficient per a convèncer els més repatanis car són fidel reproducció dels autèntics periòdics, els quals podeu veure en diversos dels Arxius de Barcelona.)

Permeteu-me abans d'entrar en matèria, dir quelcom sobre els primers periòdics del món. Els pontífexs creats per Numa Pompili ja redactaven unes com efemèrides, una part de les quals es feren públiques en temps d'Api Claudi, publicació a la qual Cèsar subjectà els anomenats «Fets del dia» (acta diurna) del Senat i del Poble, les quals relataven els fets de cada dia i es pot veure el molt que contribuïren a la il·lustració i moralitat aquells curts periòdics o gasetes.

Amb la invenció de la impremta canvià la faç del periodisme, i pel seu mitjà es propagaren la paraula i el pensament amb la intensitat del llamp. Segons diuen, els jueus refugiats a Constantinoble, ja imprimien l'any 1500 i els musulmans no feren ús de la impremta fins el segle XIII. Si bé el periodisme no es conegué immediatament que s'estengué pel món la invenció de la impremta, com actualment el coneixem, existí, però, en el fons, per la rapidesa amb què es propagà el fascicle (font i origen del periòdic). Crec que on primer començà el periòdic a tenir el caràcter que avui el distingeix, fou a Venècia, a principis del segle XVI, on es publicà un periòdic amb el nom de «Gasetta» (antiga moneda d'aquell poble, i era el que es pagava per comprar-lo). Acabada aquesta petita introducció, entrarem de ple en la història dels periòdics solament de Barcelona, dels quals puc donar jo dades autèntiques. Com que jo no parlo per als savis sinó per als que estan poc assabentats, començaré per parlar dels primers personatges que com a «autors» iniciaren el periodisme a Barcelona des de l'any 1761 a l'any 1792, i foren els següents senyors: Joan Antoni Mercadal (1761), Pere Angel de Tarazona (1762 al 1776) i Pere Pau Uson, (1792).

(Com podeu veure són dos espanyols i un napolità?). A continuació poso per ordre de sortida els fundadors dels primers periòdics.

Primer. Joan Antoni Mercadal fou el primer que com a «fundador propietari» publicà el «primer setmanari» sortit a Barcelona (mentre no se'm demostrí el contrari), amb el títol de «El Duende Especulativo», que sortí a llum el dia 8 d'octubre del 1761 i es publicà fins el 4 de febrer del 1762 (solament sortiren 18 números); sortia cada «dijous» (per tant era setmanari), i l'imprimia Pau Campins, impressor al carrer Boqueria; Jacint Subirana de sota la presó; i en la de Joan Santané, carrer de Tapineria; aquest periòdic és un dels més rars.

Segon. Pere Angel de Tarazona, fou el primer que com a autor publicà «els dos primers diaris» sortits a Barcelona, el «primer», amb el títol de «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Público y Económico». Sortí el primer número el 7 de gener del 1762 fins el 28 de febrer del 1762 (que correspon al número 53); aquesta és la col·lecció més àmplia que jo he vist i cosa rara en les dues que jo he pogut comprovar (una composta de 47 números i l'altra de 53). En ambdues falta el número 33 corresponent al dia 8 de febrer del 1762. Sortí el susdit número? Falta a les dites col·leccions? no puc contestar per no cometre cap error, puix que estic disposat a no dir res que no pugui demostrar ni sortir-me de la fidel veritat històrica en què m'he col·locat. Aquest «Diario» l'imprimia Cristófol Escuder, impremta administrada per Francesc Felip i Codina, al carrer Comtal; «deu anys més tard», Tarazona edità el «segon diari» sortit a Barcelona, amb el nom de «Diario Evangélico, Histórico - Político»; sortí el primer número l'1 de juny del 1772 (sis números); solament sortí sis dies, però set dies després o sigui el 13 de juny del 1772, tornà a reaparèixer amb el número 7 i amb el títol de «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Civil y Económico»; continuà amb aquest fins el número 419 (30 de juliol del 1773); aquesta col·lecció és la més extensa que jo he vist; no puc dir res més.

Aquest segon diari s'imprimia a la impremta de Carles Casas i de Joan Centenè, llibrer a la Baixada del Canonge (en aquesta col·lecció hi ha dos números amb la mateixa numeració, o sigui número 302 diumenge, 4 d'abril del 1773 i número 302, dilluns, 5 d'abril del 1773. Això segurament fou un oblit de l'impressor).

Tarazona, a més dels ja indicats «diaris», també féu néixer de la seva ploma els següents «setmanaris» que a continuació s'expressen: El «primer» fou el 1773 amb el títol de «Semanario Curioso, Erudito, Comercial y Económico». (El «Pensador Matritense» vendé en casa de Juan Centenè, llibrer en la Bajada de la Canonje i en la de Simon Bonardel, debajo del Arco de Palacio (és el «Pensamiento» V del disabte 28 d'agost del 1773). (El «Pensamiento» 62 del divendres 30 de setembre del 1774, és el més alt que jo he vist). El «segon» fou el 1775, amb el títol de «Semanario Histórico, Erudito» («La Crónica Universal del Principado de Cataluña», compuesto en catalán por Jerónimo Pujades), traducido al castellano por Pedro Angel de Tarazona, quien para gloria de la nación lo saca de las tinieblas del olvido en «periòdicos semanarios» en virtud del Real privilegio (el núm. 6-Barcelona).

Per Ramon Martí, impressor al carrer del Bonsuccés. El «tercer» el 1775, amb el títol de «Semanario Curioso, Erudito, Comercial y Económico» (Miscellània de diversos assumptes en general, Pensament XIV del divendres 3 de març del 1775; al pensament XXVI del divendres 26 de maig del 1775). Impres a Barcelona per Francesc Ge-

neras, Baixada de la Presó. El «quart» fou «Semanario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Público y Económico» («El Blasón de Cataluña») lo saca a luz de las tinieblas del olvido don Pedro Angel de Tarazona, en virtud de Privilegio del Rey N. S. y lo dedica a la Nobleza Catalana. Vendese en casa del «autor», calle d'En Fonollà, Casa de San Sevè y en la de Juan Magriñà, delante de la Capilla de Marcús, impreso por Carlos Gibert y Tuto, Barcelona 1776).

Tots els periòdics que publicà Pere A. de Tarazona des de l'any

lona» fou el «tercer diari» sortit a Barcelona.

ERRORS PERIODÍSTICS DO-
LENTS PER A LA HISTORIA

Primer. L'any 1900, «Revista Gráfica» (Institut Català de les Arts del Llibre), diu en la pàgina número 50: La Casa Brusi de Barcelona. El «Diario de Barcelona». En octubre del 1792 quan encara la premsa diària no havia pres carta de naturalesa a Espanya, un napolità, de nom Pere Uson, començà a publicar el «Diario de Barcelona».

EL DUENDE ESPECULATIVO, SOBRE LA VIDA CIVIL, EN MADRID;

DISPUERTO
POR DON JUAN ANTONIO
Mercadal.

NUM. I.

CON LICENCIA.

BARCELONA: Por PABLO CAMPINS Impresor.
Se hallará en su Casa Calle de Amargo; y en las Librerías de Estevan Casañas Calle de Bocaria; en la de Jacinto Subirana debajo la Carcel; y en la de Juan Santane Calle de Tapineria.

Juan Antoni Mercadal. (1761) de 15 a 22
páginas. (100x147 m.m.) 18 números

1762 al 1776 (que són tots els que jo sé o he vist), publicà els «tres» primers títols de «diaris» sortits a Barcelona i «quatre setmanaris», «dos» trets de les tenebres de l'oblit i «dos» originals seus. Ara bé: qui podrà contestar que havent-hi tants «Eruditos» a la Violeta i tants que s'han dedicat al periodisme no han tingut temps en 175 anys? Crec que amb aquestes dades hauré aconseguit d'una vegada i per sempre trure de les atenebres de l'oblit Pere Angel de Tarazona, i els seus periòdics.

Tercer. Pere Pau Uson fou el segon que com a fundador i propietari publicà el «quart» títol de «diari» i el tercer diari sortit a Barcelona, o sigui el «Diario de Barcelona» del qual sortí el «primer» número el dilluns 1 d'octubre del 1792 (en el número del 31 de març del 1814 es llegeix el següent avís: «Con motivo de no continuar este periódico a contar del 1 d'bril» i aquest avís fou posat per ordre del general Humbert, cap de les tropes franceses que guarnien Barcelona, en virtud de la qual quedà suspès el dit «diari».

Una vegada Barcelona a poder de les tropes espanyoles, per privilegi del Rey, fou concedit el «Diario de Barcelona» a Antoni Brusi i Mirabent, el qual continuà publicant-lo amb el mateix nom amb què actualment continua sortint. Com actualment veure, el «Diario de Barce-

Segon. L'any 1935 diu «La Veu de Catalunya»: El primer dels diaris apareguts a Barcelona fou el 7 de gener de 1762 amb el títol de «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Público y Económico», etc., etc. (Mort el dit «diari» diu que «Barcelona va tornar a quedar-se sense «diari» 30 anys). («La Veu de Catalunya», Any 47. 7 novembre 1935. Número 12.288.)

Tercer. L'any 1936 diu «El Matí», referint-se al «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Público y Económico», que va començar a publicar-se el dia 7 de gener de 1762. Temps després cessà la publicació, i torna a aparèixer amb el nom de «Diario Evangélico, Histórico, Poético»; aquesta reparació no la trobem consignada en cap dels historiadors, «però nosaltres en posem un testimoni innegable» («El Matí» any VIII-Número 2.184, del diumenge 7 de juny del 1936).

Quart. En el volum XV de la Biblioteca de turisme de la Societat d'Atracció de Forasters — Barcelona, 1 d'octubre del 1928, el títol del qual és «La Casa del Arcebispo» i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, per Agustí Duran i Sampere, en la pàgina 57, referint-se al primer diari de Barcelona, hi ha un facsímil que diu el següent: Archivo Bibliográfico. Una pàgi-

na del primer diari que se publicà en Barcelona. (Es refereix al número 8 del «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Civil y Económico», del diumenge 14 de juny del 1772.)

Es pot comprovar que el dit «diari» no és el «primer», sinó el «tercer» que com a títol sortí a Barcelona, i el qual era la continuació del «segon» que sortí també a Barcelona però amb el títol de «Diario Evangélico, Histórico, Político».

Que posin una mica d'atenció i prenguin nota del que dic tots els que es dediquen al periodisme, i que serveixi això per a contestar a «Revista Gráfica», «La Veu de Catalunya» i «El Matí». Pere Angel de Tarazona fundà el 7 de gener del 1762 el «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Público y Económico» i als 10 anys, 5 mesos i dies el «Diario Evangélico, Histórico-Político», que solament sortí sis dies (de l'1 al 6 de juny 1772) i set dies després, o sigui el 13 de juny del 1772, que tornà a sortir el dit «diari», o sigui el número 7, però amb el títol de «Diario Curioso, Histórico, Erudito, Comercial, Civil y Económico»; de tots els periòdics esmentats per mi, de tots hi ha facsímil, la qual cosa crec que és la més completa de les proves. Però podien ells demostrar aquest que diu «El Matí» («Diario Evangélico, Histórico Poético»)? No. Ja veig que és una falta d'impremta o de correcció, però, per què no tenir cura?, perquè un error imprès, i més essent històric, és una falta molt greu, puix que una cosa històrica és una cosa veritable i no una falsedat. Aquestes coses i altres diverses són les que m'han induït a publicar el present article en bé dels que de bona fe volen fer la veritable història del periodisme a Catalunya, i el que sàpiga més que ho digui, puix que la història donarà a cadascú el que es mereix.

EL «DIARIO DE BARCELONA»
ES PUBLICAVA AMB EL MATI
TEI XTITOL?

Farem primer un xic d'història en un número del 30 d'octubre de 1892, pàgina 12.709 del «Diario de Barcelona», signat pel senyor Mañé i Flaquer. Diu el següent: D'ençà que les autoritats franceses s'apoderaren del «diari» esmentat, li canviaren diverses vegades el títol. El 22 de març del 1810 apareix amb el de «Diari de Barcelona i del Govern de Catalunya», i l'11 d'abril es titula «Diari del Govern de Catalunya i de Barcelona»; quan deixà de publicar-se en català tradueix el títol en castellà i es publica amb el de «Diario del Gobierno de Cataluña y de Barcelona», etc., etc. I jo dic que el «Diario de Barcelona» es publicava al mateix temps que el «Diario del Gobierno de Cataluña y de Barcelona» independentment. Fixeu-vos en les proves i preneu-ne nota: A l'Arxiu de Barcelona, en el núm. 65 del dilluns 4 de novembre del 1811, del «Diario del Gobierno de Cataluña y de Barcelona», pàgines 2, 3 i 4, diu el següent, que tradueix:

«Senyor Redactor del «Diario de Barcelona». Molt senyor meu: Fa temps que teniu en expectació tots els que han llegit les «gasetes» de Berga i els «Noticiers» de Vic del passat octubre, on hi ha tantes i tan furioses descàrregues contra vós. Alguns us suposen que hauréu quedat confós i que cediu el camp al contrari, o als contraris, puix que són molts que, encara que es barallin entre ells, competeixen tots a veure qui pitjor parlarà de vós. Se'ns prometé en un «Diario» que es respondria al discurs de les qua-

(Passa a la pàg. 11)

Per ajudar Euzkadi,
aneu a veure al Teatre
Nacional de Catalunya
l'obra revolucionària
basca d'Artur Campion
"PEDRO MARI"